

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 8 OCTOBER 1924

No. 458

INHOUD

ONTWERP-TARIEFWET door <i>E. Heldring</i>	Biz.	880
Zwitsers en Nederlandsch Spoorwegverslag 1923 II (Slot) door <i>Jhr. J. A. van Kretschmar van Veen</i>		880
Industrialisatie voor Java noodzakelijk? II (Slot) door <i>Prof. Mr. J. C. Kistelstra</i> met naschrift door <i>Ir. J. van der Waerden</i>		881
De Indische Vennootschapsbelasting in den Volksraad I door <i>H. Ch. G. J. van der Mandere</i>		883
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:		
Het onderzoek der Volkenbondsdeskundigen naar de ontwikkeling der Oostenrijksche Staatsfinanciën II (Slot) door <i>Dr. Richard Kerschagl</i>		
AANTEKENINGEN:		
Een Nederlandsch-Mexicaansche Kamer v. Koophandel		889
Uitgaven van het Koloniaal Instituut		890
Een oordeel van Keynes over het Dawesplan en de leening aan Duitschland		890
De termijnen van het in werking treden der Londensche overeenkomsten		891
BOEKAANKONDIGING:		
S. A. Reitsma: De Verkeersbedrijven van den Staat, bespr. door <i>Ir. R. A. Verwey</i>		893
MAANDLIJFERS:		
Rijkspostspaarbank		893
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam		893
Handelsbeweging over de maand Augustus 1924		894
Emissies in September 1924		895
Productie der Kolenmijnen		895
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN		895—902
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen.	Goederenhandel.	
Bankstaten.	Verkeerswezen.	

bedrag van f 15 millioen aan schatkistpapier rechtstreeks bij de bank ondergebracht. Daarentegen blijken de beleeningen niet onbeduidend te zijn afgenomen; de effectenbeleeningen daalden met f 14,3 millioen; de goederenbeleeningen met f 7,3 millioen. De vermindering betreft vnl. de hoofdbank.

Het renteloos voorschot aan het Rijk en de zilvervoorraad der bank daalden resp. met f 700.000 en f 800.000. De post papier op het buitenland stelde zich f 1,9 millioen lager. Van meer beteekenis is de daling van den goudvoorraad, die in de afgelopen week van f 529,1 millioen tot f 512,7 millioen terugliep. Overigens valt ook ditmaal weder op te merken, dat de diverse rekeningen onder het actief met een aanzienlijk hooger bedrag zijn gestegen dan de vermindering van den goudvoorraad en van de post papier op het buitenland zou doen vermoeden. Zij noteert thans f 127,7 millioen, tegen f 98,8 millioen op den vorigen weekstaat.

De biljettencirculatie steeg met f 9,5 millioen. De rekening-courant saldi namen met f 1,3 millioen af. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 18,7 millioen. Het dekkingspercentage bedraagt 52.

* * *

De omzetten op de wisselmarkt waren ook deze week weder toenemend; de stemming was echter flauw, zonder dat dit tot sterke koersfluctuaties leidde. Alleen voor Ponden was het koersverschil nogal belangrijk en aan het einde der week bedroeg de daling bijna ½ pCt. In tegenstelling met de algemeene flauwe stemming waren Pesos opnieuw sterk gezocht, heden werd 95.— betaald.

LONDEN, 4 OCTOBER 1924.

Zooals te verwachten was, moest de geldmarkt de twee eerste dagen van deze week wegens het kwartaalseinde de hulp inroepen van de Bank of England. Dinsdag was het opgenomen bedrag evenwel niet zoo groot als algemeen verwacht was. Woensdag kwam de markt weer in het bezit van diverse couponbetalingen en werd de eerste terugbetaling aan de Bank gedaan. Vrijdag was het aanbod weer voldoende, en zakte de koers voor daggeld, hetwelk in het begin van de week tusschen 3 en 4 pCt. varieerde, onder 3 pCt. Vernieuwen van zevendaagsche leeningen kostte 2¼ pCt.

De discontokoersen waren prijshoudend. December Treasury Bills werden 3¼—⁹/₁₆ pCt. en Januari dito's 3½—¹¹/₁₆ pCt.

2-mnds prima bankaccept 3⁷/₁₆; 3-mnds id. 3⁷/₁₆—¹¹/₁₆; 4-mnds id. 3¼—⁷/₁₆; 6-mnds id. 3¹⁵/₁₆—4 pCt.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

6 OCTOBER 1924.

In het begin der week bleef de geldmarkt in verband met de maandwisseling nog zeer vast. Vooral Dinsdag was het aanbod van geld uiterst gering en was particulier disconto bijna niet te plaatsen; enkele kleine postjes werden voor 4¼ pCt. ondergebracht. Den volgenden dag was er echter reeds direct veel meer geld beschikbaar en verder kon men prima papier met drie handteekeningen voor 4 à 4¼ pCt. plaatsen. Ook het aanbod van geld op prolongatie was niet groot; in het midden der week werd 4 pCt. genoteerd, later was voor 3½ pCt. geld beschikbaar.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft enkele vrij belangrijke wijzigingen te zien. De post binnenlandsche wissels vertoont een stijging van f 20,5 millioen, welke geheel voor rekening komt van de hoofdbank en zich voor het grootste gedeelte verklaren laat uit de toeneming der credietischen van den staat. In de afgelopen week werd weder een

ONTWERP-TARIEFWET.

Na al wat over dit ontwerp geschreven is, schijnt mij de voornaamste vraag: is de wet uit een budgetair oogpunt noodig?

Zij wordt door sommige protectionisten verdedigd, omdat zij meer bescherming brengt, door anderen bepleit, ofschoon zij volgens hen niet protectionistisch is. Hij, die geen bescherming wil, begrijpt het zijne van deze beide, weinig overeenstemmende argumentaties, evenals van de verzekeringen van de Regeering, die in de Memorie van Antwoord volhoudt geen bescherming te beoogen en tegelijk op verschillende vrijstellingen van invoerrechten — een der weinige aantrekkelijkheden van het oorspronkelijke ontwerp — terugkomt: ter „versteving der industrie”. Het is met de wijziging van het ontwerp gegaan, zooals het altijd met tariefverhoogingen gaat, voor zoover zij artikelen betreffen, welke in het binnenland vervaardigd worden. Bescherming in elk bijzonder geval wordt niet door het op den voorgrond stellen van overwegingen van algemeen economischen aard verkregen, doch door voorstelling van zaken door den belanghebbende, die een minister of een ambtenaar benadert. Uit den aard der zaak is een bewindsman, indien hij niet van huis uit vrijhandelaar is, niet afkeerig van wat hij noemt „versteving van een industrie” of „verruiming van werkgelegenheid”, terwijl ambtenaren, althans de ijverigen onder hen, tuk zijn op het bereiken van een succesje in hun dikwerf dor bestaan en dus te zeer geneigd het oor aan wenschen en klachten te leenen. Slechts de zeer bewakame onder hen weten te onderscheiden en verliezen niet uit het oog, dat tegenover de bij hen bepleite belangen vele andere en grootere staan, welke door inwilliging benadeeld worden en zich niet kunnen laten hooren. Bescherming is veelal het gevolg van incidenteele actie, op zichzelf dus niet billijk en opent de deur voor gekonkel en geknoei, waarvan de ervaring, in het buitenland opgedaan, menig staaltje oplevert. Het is om die reden alleen een afkeurenswaardige richting, waarin dit ontwerp ons leidt. Anderen, geen bescherming begeerende, aanvaarden het ontwerp, dat zij overigens betreuren, omdat zij het op gezag der Regeering als onontbeerlijk ter balanceering van de begrooting beschouwen.

Dit brengt ons tot de beantwoording van bovengestelde vraag. Men kan tot voor korten tijd voor de noodzakelijkheid van een tijdelijken maatregel wellicht gevoeld hebben, al vond men het middel minder deugdelijk, thans echter moet zij in hooë mate betwijfeld worden, nu de vooruitzichten van een geleidelijke verrijzing uit het economisch moeras, waarin zich Europa bevonden heeft, tengevolge van de sedert de conferentie te Londen geschapen politieke atmosfeer, zooveel beter geworden zijn. Dat vooruitzicht gaat noodwendig gepaard aan dat van een rijkelijker vloeien van 's lands middelen, nu reeds ingezet, want, al moge Duitschlands concurrentievermogen zich na eenigen tijd opnieuw krachtiger doen gevoelen dan thans het geval schijnt te zijn (de vrees daarvoor lijkt mij, op grond van de hooge lasten, waarmede de Duitse industrie te rekenen heeft, gemakkelijk te overdrijven) en al moge het tot eigen en ons nadeel hooge invoerrechten gaan heffen, een algemeene opleving van den wereldhandel zal ons bedrijfsleven meer ten goede komen dan de genoemde factoren het zullen schaden. Reeds is de binnenlandsche economische toestand over vrijwel de geheele linie beter dan in 1923 en het laat zich aanzien, dat het proces van herstel verderen voortgang zal maken, hetgeen zich, indien deze verwachting bewaarheid wordt, in een belangrijk ruimere opbrengst van 's Rijks middelen dan de Minister van Financiën raamt, zal weerspiegelen. Dat wil niet zeggen, dat wij, wat de staatsfinanciën betreft, victorie mogen kraaien. 's Lands uitgaven zijn nog veel te hoog en de lasten veel te

zwaar. De gewenschte verlichting moet langzamerhand door verdere bezuiniging verkregen worden en den prikkel daartoe mag men zeker niet verminderen door de aanneming van een wetsontwerp, dat, vooral na de ondergane wijzigingen, het karakter van opportunistisch broddelwerk draagt en door de Regeering als duurzaam deel in de belastingwetgeving gewenscht wordt. Droeg de voorgestelde verhooging een tijdelijk karakter, dan zou men over de mate van verhooging kunnen twisten, maar het bewijs, dat men geen protectie wil, zou althans geleverd zijn. Alleen het beschermde deel der nijverheid is met de wet gediend; het belangrijker onbeschermde deel, evenals landbouw, veeteelt, handel en scheepvaart zien zich, vooral in de toekomstige gevolgen ervan, bedreigd.

Het is een te hooge prijs voor een dosis opium, welke wij, ondanks onzen nood, niet behoeven.

Amsterdam, 29 September 1924. E. HELDRING.

ZWITSERSCH EN NEDERLANDSCH SPOORWEGVERSLAG 1923.

II (Slot).

In het vorige nummer werden de Ontvangsten behandeld; thans volgen eenige beschouwingen over de Uitgaven.

De exploitatiekosten.

De gezamenlijke exploitatieuitgaven waren:

	Zwitserland.		Nederland.			
	Expl. p. K.M.	coëff.	Expl. p. K.M.	coëff.		
1921 f	170.959.000	f 59.320	96.59	f 194.126.000	f 53.104	99.95
1922 „	156.856.000	„ 53.316	91.14	„ 172.656.000	„ 47.031	98.46
1923 „	130.123.000	„ 44.230	70.78	„ 150.790.000	„ 41.024	93

De voornaamste besparingen werden verkregen:

	Zwitserland		Nederland	
	1922	1923	Minder	Meer
	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.
Personeel	110.484.000	102.239.000	8.245.000	
Brandstoffen .	35.851.000	14.107.000	21.744.000	
Electr. stroom	2.417.000	3.834.000		1.417.000
Overige kosten	8.104.000	9.943.000		1.839.000

Totaal minder 26.733.000 of 17 %

Nederland			
	1922	1923	1924
Personeel	125.748.000	109.683.000	16.065.000
Mater. bovenb.	8.623.000	7.606.000	1.017.000
Onderhoud roll.			
materieel ..	9.446.000	7.680.000	1.766.000
Overige kosten	28.839.000	25.821.000	3.018.000

Totaal minder 21.867.000 of 12,7 %

Juist omgekeerd als het vorige jaar werd nu in Zwitserland de grootste besparing verkregen op de brandstoffen en in Nederland op het personeel. Dat in Zwitserland de kosten van brandstoffen met niet minder dan bijna f 22.000.000 konden worden verlaagd, spruit voor een deel voort uit de ten vorigen jare vermelde afschrijving op den toen aanwezigen voorraad, maar vooral uit de verlaging van den inkoopsprijs van f 79 tot f 30 per ton, dus nog meer dan in het vorige verslag werd voorzien. Van de 480.000 ton, die in 1923 werden aangevoerd kwamen uit:

Saargebied en Lotharingen	213.000 ton.
Frankrijk	109.000 „
Nederland	43.000 „
Duitschland	38.000 „
Engeland	35.000 „
Opper-Silezië	20.000 „
Zwitserse briketten	16.000 „
België	7.000 „

Tegenover de vermindering der kosten van brandstoffen staat een hoogere uitgave voor electrischen stroom wegens uitbreiding der electrische tractie met 34,55 pCt. Er zijn thans 509 KM. in electrisch bedrijf. Toch vermeerderde de stoomtractie nog met 4,46 pCt.

Van de verlaging der personeelkosten valt f 5.000.000 op de verschillende toelagen wegens duurte, welke gedaald zijn van 100 op 93 pCt. boven

de reglementaire loonen. Voorts verminderde het aantal personen in dienst opnieuw met 1565 man.

In Nederland kon op brandstoffen slechts een besparing van f 187.000 worden verkregen; de prijzen waren hooger, n.l. f 20,50 tegen f 18,60, doch het verbruik verminderde.

Van de personeelkosten werd bijna f 7.000.000 bespaard op loonen tengevolge van de aantalvermindering, die in 1923 3018 man bedroeg, voorts ruim 8½ miljoen op de bijdragen aan pensioen- en ziekenfondsen, doordat aan het personeel voor dit doel een korting van 8½ pCt. op het loon werd opgelegd. Een algemeene loonsverlaging van pl.m. 10 pCt. heeft eerst in 1924 toepassing gevonden.

Het personeel bestond in Zwitserland uit 34.064 personen of 11½ per KM.; in Nederland uit 44.549 of 12 per KM. In aanmerking nemende den meer uitgebreiden treinenloop hier te lande, steekt deze bezetting niet ongunstig af tegenover de Zwitsersche.

De cijfers van den treindienst wijzen in Zwitserland op een uitbreiding, in Nederland op een vermindering, hetgeen overeenstemt met het verloop van het verkeer.

Zwitserland.		Nederland.	
trein-kilometers.	gemiddeld aantal treinen p. dag en p. KM.	trein-kilometers.	gemiddeld aantal treinen p. dag en per KM.
1922: 25.977.000	24.19	42.208.000	31.5
1923: 27.954.000	26.03	41.812.000	31.15

Hieruit blijkt opnieuw hoe in Zwitserland bij minder arbeid, doch hoogere exploitatiekosten, dus alleen door de hoogere ontvangsten, betere resultaten bereikt werden dan in Nederland.

In Zwitserland werd voor uitbreidingswerken en rollend materieel in 1923 uitgegeven f 46.000.000, waarvan o.a. voor de electricificatie f 23.000.000 en voor rollend materieel f 11.000.000.

In Nederland bedroegen de kapitaaluitgaven f 36.000.000, waarvan f 7.350.000 voor rollend materieel.

Het blijft opmerkelijk dat, terwijl hier zoowel als in Zwitserland de omvang van het vervoer zich beweegt op een peil, dat reeds jaren geleden werd bereikt, nog steeds zulke aanzienlijke bedragen voor uitbreiding en verbetering benodigd zijn. Wanneer men den omvang van het vervoer afmeet naar de afgelegde treinkilometers, hetgeen als een ruwe maatstaf wel geoorloofd is, dan ziet men dat de praestatie van den spoorweg in Zwitserland in 1923 ongeveer dezelfde was als in 1906 en in Nederland als in 1910,¹⁾ zoodat aangenomen zou mogen worden, dat de inrichting en uitrusting van dien tijd voor het tegenwoordige vervoer voldoende moesten zijn, gelijk dan ook in het Zwitsersche verslag van het vorige jaar werd betoogd. Intusschen zijn in Nederland de lasten van huren en interest na 1910 met bijna f 16.000.000 's jaars toegenomen. Voor Zwitserland beschik ik niet over de gegevens om deze stijging van lasten te bepalen, maar het is niet twijfelachtig, dat het er daar in dit opzicht niet gunstiger uitziet. De hiermede overeenkomende kapitaaluitgaven vinden een verklaring voornamelijk in de hoogere eischen, die aan den spoorweg werden gesteld gedurende de periode van toenemenden bloei na de vergelijkingsjaren; daarna werden ze deels gemotiveerd door de voltooiing van de begonnen werken, deels door nieuwe werken, die voor de behoorlijke uitvoering van den dienst ook vroeger reeds noodig waren; verder door werken waarvan verwacht wordt, dat ze een meer economische exploitatie mogelijk maken en door wijziging van inrichtingen noodig geworden door veranderde verkeerseischen; immers, hoewel het totale verkeer vermindert, kunnen door nieuwe vervoeren of door verlegging van verkeer, sommige lijnen of stations zwaarder worden be-

¹⁾ Feitelijk moet men in Nederland nog verder teruggaan, daar onder de opgave van 1910, toen 42.000.000 treinkilometers werden gereden, die van N.C.S. en N.B.D.S. niet begrepen zijn.

last en moeten deze daarvoor worden geschikt gemaakt. Ook de electricificatie vereischt uitgaven voor inrichting en materieel. Maar middelerwijl moeten die lasten bij het ingekrompen vervoer door het bedrijf worden gedragen en oefenen zij daarop een extra druk, die eerst, bij toeneming van het verkeer weder kan worden verlicht.

Uit de gegevens kan worden afgeleid dat in Zwitserland niet tariefverlagingen tot het betere resultaat hebben medegewerkt maar dat dit is verkregen door de algemeene opleving van handel en verkeer, alsmede door de besparingen, waarvan de lagere steenkolenprijs de hoofdfactor is; men verkrijgt daardoor den indruk dat in de richting van besparing niet veel meer zal worden bereikt en dat de besparingen in Nederland dit jaar van beter gehalte waren. Ook van de uitbreiding der electricificatie kan de verwachting in dit opzicht in Zwitserland niet groot zijn, als men ziet dat per treinkilometer de tractiekosten (brandstoffen; stroom en onderhoud) waren:

Voor stoomtractie f 0.87²⁴
„ elektrische tractie „ 1.—

Het zou onvoorzichtig zijn uit deze cijfers een algemeene conclusie ten nadeele van elektrische tractie te trekken, omdat in het verslag niet is aangegeven, welke uitgaven bij beide stelsels zijn in rekening gebracht en evenmin of er andere factoren zijn, die het verschil verminderen of doen omslaan.

Aan het slot van het verslag wordt gezegd, dat hoewel nu het tijdperk van overschotten weder is aangebroken en daaruit het tekort langzamerhand kan worden gedeld, nog de grootste zuinigheid en beperking der kapitaaluitgaven geboden zijn, en wordt de hoop uitgesproken, dat een nieuwe organisatie, die in 1924 zal worden tot stand gebracht, de verdere inkrimping der uitgaven zal kunnen steunen.

Het Nederlandsche verslag voorspelt met zekerheid een verdere daling der uitgaven, maar een stijging der opbrengsten wordt in 1924 niet verwacht, zoodat een sluitende rekening nog niet in uitzicht kan worden gesteld.

Over de eerste zeven maanden was echter de opbrengst ruim f 3.000.000 meer dan in 1923; houdt deze stijging aan — en de verbeterde internationale verhoudingen mogen dit doen verwachten — dan is er, bij de voortgezette daling der uitgaven, grond voor het vertrouwen, dat de toekomst er minder donker uitziet dan de Directie zich voorstelde.

Hilversum.

VAN KRETSCHMAR.

INDUSTRIALISATIE VOOR JAVA NOODZAKELIJK?

II (Slot).

De getallen betreffende bevolkingsaanwas en toeneming van ontgonnen gronden wijzen niet in de richting van toenemende versnippering van grondbezit. In het Javaansche versterfrecht met betrekking tot den grond ligt bovendien een neiging, tegengewerkt echter door het onder den invloed der priester-raden in litigieuse gevallen toegepast Mohammedaansch erfrecht, om den grond bijeen te houden in de familie, welke in de bestaande maatschappelijke verhoudingen daar veel meer dan ten onzent economische eenheid is.

Door deze laatste omstandigheid nu zegt het weinig, welk percentage van de bevolking volgens onze statistische gegevens als grondbezittend te boek staat. Een veel grooter deel van de bevolking toch is als consument rechtstreeks met den grond verbonden. En hierdoor komt een andere, door den heer v. d. W. gestelde vraag, wat er moet worden gedaan ter verschaffing van werk aan degenen, die bij intensivering van den landbouw (de heer v. d. W. spreekt van meerdere mechaniseering, als ware dit het eenig mogelijke en als zou de intensivering in den landbouw, zooals machines in de industrie, leiden tot groote onderne-

mingen en arbeidskracht uitschakelen) in een geheel ander licht te staan dan dit onder maatschappelijke verhoudingen, gelijk wij die hier kennen, het geval zou zijn. Immers werkloosheid, gesteld al, dat men die zou mogen aannemen, beteekent dan nog niet, gelijk bij ons, broodeloosheid; als behoorend tot een grondbezittende productie-eenheid kan ook een niet dadelijk aan hare landbouwproductie deelnemend lid nog wel in de opbrengst dezer laatste deelen.

De onderzoekingen van Moll hebben ook op dit punt wel eenig licht gebracht en aangetoond, hoe eigenaardig de desahuishouding nog samenhangt, hoe de niet als grondbezitters te beschouwen dorpelingen evenzeer een plaats in de desahuishouding innemen. Wij staan hier voor geheel andere verhoudingen dan zij in Europa bestaan.

Maar onze gegevens over de Javaansche huishouding zijn helaas fragmentarisch en ook overigens weinig volledig. En zoo wil ik de mogelijkheid aannemen, dat in dicht bevolkte streken de grond te veel zou worden versnipperd en het moeilijk zou vallen alle leden van de economische eenheden nog uit de opbrengst daarvan te onderhouden. Dan is het echter alweer de bestaande vrije Westersche industrie, die aan het in dergelijke streken aan te wijzen bevolkingsoverschot de gelegenheid geeft, nu niet aan aanvullende verdienste, doch tot het verwerven van een geheel nieuw inkomen, hetzij na emigratie naar de Buitengewesten voor landbouw of nijverheidsondernemingen; hetzij op Java zelf door werkzaamheden te verrichten, die eenige scholing vereischen, gelijk in de bestaande industriële inrichtingen, bij de spoorwegen, de scheepvaart enz. Daarvan wordt gebruik gemaakt, vooral in de steden natuurlijk, doch voor ongeschoolden arbeid op landbouwondernemingen evenzeer door lieden van het land na emigratie. Alweer niet in die mate, als de ondernemers het in het algemeen zouden wenschen. De vraag naar arbeidskrachten is in het algemeen grooter dan het aanbod.

Zoolang nu nog van de bestaande gelegenheid tot opvoering van het maatschappelijk inkomen *niet* wordt gebruik gemaakt in die mate als mogelijk is, schijnt er mij allerminst noodzakelijkheid te bestaan om een anderen weg, die *wellicht* ook zou kunnen leiden tot opvoering van dit inkomen, *te forceeren*, gelijk de heer v. d. W. het ten aanzien van den overgang van agrarische tot half-agrarische, half-industriële huishouding noemt. De Westersche vrije landbouwnijverheid werkt een beperkte differentieering in de bestaansmiddelen der inheemsche samenleving in de hand, zij het anders dan wij die in onze sterk geïndividualiseerde samenleving kennen. Zij geeft verder de gelegenheid aan hen, die buiten die producerende groepen geraken, om elders of op andere wijze een bestaan te vinden. Zij belet geenszins de kapitaalvorming; integendeel, zij zou die, gesteld men wilde haar, veeleer vergemakkelijken; wat is er voor reden om onder die omstandigheden de maatschappij te dringen in eene richting, waarvoor, naar een ander schrijver, de heer Reigersberg Versluys erkende, de omstandigheden volstrekt niet bijzonder gunstig zijn.

Want dit is iets, wat de voorstanders der zg. industrialisatie niet aantonen, dat langs den weg, dien zij willen gaan, het te verkrijgen inkomen grooter is dan langs dien van verdere rustige agrarische ontwikkeling, gelijk Java tot nu toe volgde. Te minder is zulk een bewijs te verwachten, omdat, ware het voordeel aan deze zijde, het particuliere kapitaal, in deze richting steeds vrijgelaten, zich daarop uit den aard der zaak ook het sterkst zou hebben toegelegd. En juist het tegendeel is het geval geweest. Behalve verwerking van landbouwproducten blijft de nijverheid beperkt en houdt, behoudens de aan bepaalde plaatsen gebonden winning van delfstoffen, hoofdzakelijk verband met den landbouw, direct of indirect. Daartegenover konden zelfs de oliefabrieken, ofschoon zij een overal te verkrijgen grondstof verwer-

ken, zich niet handhaven. En wat kost niet aan prijzen, boven de marktwaarde van haar product gegarandeerd, de Padalarangsche papierfabriek aan de regeering, d.w.z. aan de belastingplichtigen? Wat was het resultaat van allerlei door de regeering gesteunde industriële proefbedrijven in industriële richting? Economisch zeker niet gunstig.

De bezwaren tegen de voorgenomen industrialisatie, tegen een, naar de heer v. d. Waerden uitdrukkelijk zegt, *forceeren* van de ontwikkeling der Javaansche maatschappij in een bepaalde richting zijn dan ook waarlijk geen uiting van vooroordeel.

Zij komen in de eerste plaats voort uit beschouwing der zaken van niet uitsluitend technischen, doch van economischen kant.

En zij vinden in de tweede plaats wellicht hun grond in de omstandigheid, dat de maatschappij op Java door die tegenstanders meer objectief wordt gezien dan door sommige voorstanders der industrialisatie. De eersten verwachten niet a priori een bepaald ontwikkelingsgang langs een voor elke maatschappij afgebakend pad. Machtwoorden als: „Zuivere „agricultuurlanden zijn tot economische achterlijkheid en intellectueelen stilstand gedoemd”, maken op hen geen indruk. Te minder als zij b.v. op Noord-Celebes en in Palembang grootte inlandsche welvaart zien en, vooral in het eerste, intellectuele ontwikkeling daarnaast, in een maatschappij op agrarischen grondslag. Een welvaart zonder de schrille tegenstellingen, die de Westersche industriële ontwikkeling, in de landen waar zij voorkwam ook al weer natuurlijk gevolg der heerschende omstandigheden, met zich bracht.

Die tegenstanders verwachten een eigen ontwikkelingsgang voor de Javaansche maatschappij in aansluiting met de omstandigheden, waaronder zij leeft. Een groei door krachten van binnen uit veroorzaakt, al kan hij van buiten af beïnvloed worden. Maar een proces, niet geforceerd in elk geval en waarvoor tot nu toe en voorhands de natuurlijke omstandigheden een ontwikkeling meer in agrarische dan in industriële richting bevorderen.

J. C. KIELSTRA.

* * *

Gaarne maakt ondergeteekende gebruik van de door de Redactie geboden gelegenheid, al dadelijk enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van vorenstaande beschouwingen van Mr. Kielstra.

Het is steeds een ietwat spijtig gevoel te moeten ondervinden, dat een opponent met zijn redeneering langs hetgeen hij meent te moeten bestrijden heen redeneert en daardoor het principiële niet raakt of verminkt beoordeelt. Daartegenover zou men dan moeten besluiten hetzelfde nog eens opnieuw te zeggen; doch als men vooraf weet daarmede even weinig resultaat te zullen bereiken wordt het onnoodig, althans ondankbaar, werk.

Prof. Kielstra, die zich nu eenmaal, zoowel in geschrifte als in vergadering, eenige malen uitgesproken heeft over de „Industrialisatie van Ned. Oost-Indië”, grijpt maar dadelijk naar de pen, als anderen zich daarover ook eens uitspreken, en geeft zich dan blijkbaar onvoldoende rekenschap ervan, dat het standpunt, waarvan die anderen (zoo ondergeteekende) de zaak bezien, zooveel verschilt van zijne aprioristische meening, dat het noodig mag zijn, dat hij eerst nog eens terzake doorwerkt, dus de zaak eens wat dieper gaat bestudeeren.

Feitelijk waren mijne thans aangevochten artikelen bedoeld als een objectief antwoord, met een nuchtere beschouwing aan de hand van feiten en psychen, tegenover het te globale allémans-oordeel dat ook Dr. Kielstra ten aanzien dier industrialisatie verkondigt. Ook daarom bestaat er voor mij zoo weinig aanleiding opnieuw er over te gaan debatteren.

Die allémans-visie bestaat n.l. daarin, dat men Indië vooral wil gewaardeerd zien als productiegebied; van „koloniale” voortbrengselen en dat men daarbij over

het hoofd ziet, dat Indië ook nog de woonplaats is eener vijftig miljoen tellende „inheemsche” bevolking; dat men de rijke mogelijkheden van Indië voor alles, de welvaart dier bevolking nauwelijks aandacht waard keurt en dat men wel de waarde der Europeesche kapitaalbelegging en van de Westersche ondernemingen met hun zegenrijke werkverschaffing verheerlijkt, doch nauwelijks oogent heeft voor die onderdeelen van Indië's economisch leven welke als

- 1c. de bevolkingskwestie,
- 2c. het agrarisch vraagstuk,
- 3c. de eigen productie-ontwikkeling,

kunnen worden aangeduid.

De heer Kielstra wil in hoofdzak tweeërlei beoogen, n.l. dat de ongunstige economische vooruitzichten voor de bevolking van Java, waarop in den laatsten tijd van verschillende zijden („Koloniale Studiën” en „De Taak”) met ernst en onder aanvoering van klemmende cijfers en argumenten de publieke aandacht is gevestigd, in geen geval zijn te wijten — ook zelfs niet ten deele — aan den invloed der Westersche overheersching; en voorts, dat bedoelde vooruitzichten *niet* ongunstig zijn, dat althans zoiets als een „agrarisch probleem” voor Indië eigenlijk *nog niet* bestaat.

Dit laatste leidt Dr. Kielstra af uit het feit, dat in de laatste vijftig jaren de totale oppervlakte aan bouwgronden op Java (bevloede en onbevloede velden, rijstvelden, tuingronden, enz. worden door hem zoo maar gelijkgesteld, althans in ééne evenredigheid samengebracht)¹⁾ in sneller tempo is toegenomen dan het getal der bevolking. Hij wenscht uit dit (dus onjuist geïnterpreteerde) resultaat te concluderen, dat intensivering van den inlandschen landbouw blijkbaar dus nog niet noodig is geweest — hoe in het omgekeerd geval deze intensivering *mogelijk* zou zijn geweest, verzuimt hij aan te geven — en het veel gemakkelijker bleek, door het in cultuur nemen van nog ruim beschikbare woeste gronden in de (erkend) ver-groote behoeften te voorzien.

De meer voor de hand liggende en bovendien enig juiste conclusie, welke uit zulke feiten zou mogen worden getrokken, is echter deze, dat waar uitbreiding van goede d.i. een betrekkelijk hoog rendement leverende sawahgronden al sinds geruimen tijd niet meer mogelijk is (tenzij groote irrigatiewerken droge bouwgronden in natte kunnen helpen omzetten en vruchtbaar maken), de drang naar vermeerderde voedselproductie zich niet anders heeft kunnen uiten dan door het in ontginning nemen van slechtere en gaandeweg de slechtste gronden tot en met deelen van klimatalogisch noodzakelijk geoordeelde boschreserven. Het lijdt dan ook geen twijfel of de naakte feiten zullen reeds in de naaste toekomst 's heeren Kielstra's stelling onhoudbaar maken.

Het andere punt betreft de oorzaak, waardoor de tegenwoordige abnormale structuur op Java ontstaan is. Het gaat hier om den invloed der Europeesche werkzaamheid en kapitaalbelegging op den economischen groei der volkshuishouding.

M.i. zijn het niet de huidige afzonderlijke Westersche ondernemingen, noch de individueele Westersche ondernemers, welke hier schuld dragen (en voor wie Dr. Kielstra meent te moeten opkomen). Deze hebben van de constellatie, zooals die thans geworden is, vaak last en zouden het — tot zekere grens — graag anders zien. Doch het is *de Westersche activiteit als geheel*, welke den inheemschen middenstand heeft doen verdwijnen, allereerst door het handelsmonopolie der Oost-Indische Compagnie, opgelegd in eene (niet te ontkennen) periode van nationale inzinking van het Javaansche volk, en waaraan vervolgens geen gelegenheid meer geboden is, opnieuw op te komen. Alle initiatief, op welk gebied ook, van handel, transportwezen, ontginningen, mijnbouw en

¹⁾ In den landrente-aanslag worden de *droge* gronden op 1/3 tot 1/7 van de *Sawahgronden* gewaardeerd.

industrie, is van de O.-I. Compagnie via Gouvernementsmonopolie, cultuurstelsel, Compagnie-ketjél enz. overgegaan op de van den aanvang af machtige, vrij, Westersche grootonderneming en de huidige Gouvernementsbedrijven en hierdoor is tot dusverre aan inheemsch initiatief en aan het inheemsch kapitaal (voor zoover dit eenig bescheiden begin kon wagen) de pas zoo niet afgesneden, dan toch het gras voor de voeten weggemaaid en de mogelijkheden van eigen groei ontnomen. Daarbij heeft het door Dr. Kielstra nog geprezen dorpscommunisme almede differentieering belet, immers van draagkrachtige, zelfstandigheid bezittende landbouwers zou meer uitgegaan zijn en de communale grondversnippering heeft op zichzelf weer de ontarding van den Inlandschen landbouw en de afhankelijkheid van de Westersche ondernemingen in de hand gewerkt.

Er is in Indië een onderlaag en een bovenlaag in het maatschappelijk leven, welke laatste onverbonden niet bevruchtend op het benedenliggende kan inwerken; we staan daar tegenover een plutoeratischen welvaartstoestand met een beeld van uiterst ongunstigen vorm: de breede middenlaag ontbreekt; miljoenen en miljoenen leven als schamele boertjes op het land, zich verdringend op den te dicht bezetten bodem; daar bovenuit verheft zich een ijle, hooge spits van groot-ondernemingen met enorme vermogens, goeddeels in uitheemsche handen.

De platte basis en de hooge pinakel zijn niet organisch verbonden.

Dit is het beeld! En zoo we dit kunnen erkennen en het ongewenschte ervan inzien, zouden we *de oorzaak*, welke (historisch) ertoe geleid heeft, wellicht in het midden kunnen laten, mits slechts met ijver wordt gezocht naar maatregelen om voor de *toekomst* raad te schaffen.

Door mij nu is de „industrialisatie” van Java een der belangrijkste vraagstukken van Indië's economie genoemd; een welvaart-probleem; een middel tot versterking der Volkskracht, waarvan op den duur de meeste baat tot versterking der Volkseconomie mag worden verwacht.

Hoe Dr. Kielstra er tenslotte toe komt mij — zij het terloops — in de schoenen te schuiven de zaken van uitsluitend technische kant en niet van economischen kant te beschouwen, zal wel niemand aan de hand mijner beide eerste artikelen in „E.-S. B.” vermogen te begrijpen. De technische en commercieel-economische *mogelijkheden*, sprak ik destijds met de Redactie af, in een later en dan op zichzelf staand artikel te willen behandelen.

J. VAN DER WAERDEN.

DE INDISCHE VENNOOTSCHAPSBELASTING IN DEN VOLKSRAAD.

I.

De bekende Nota, door Prof. Mr. M. W. F. Treub, kort na zijn optreden als voorzitter van den Indischen Ondernemersraad gewijd aan wat men een weinig euphemistisch het Indisch „belastingstelsel” noemde, heeft het zeldzaam voorrecht gehad direct doel te treffen. Nadat van zoo deskundige zijde onverbiddelijk was aangetoond, hoe stelselloos het vigerend Indisch belastingstelsel mocht heeten, en in groote lijnen, en in details, heeft niemand het voor de handhaving der bestaande Indische belastingen meer willen opnemen. Ongetwijfeld, deze belastingen, in de na-oorlogsjaren tot stand gebracht, heetten slechts bedoeld als een tijdelijke voorziening, maar ieder, die het woordje „tijdelijk” in de ambtelijke wereld weet te vervoegen, zal erkennen, dat zonder een forschen aanval als die van de Nota-Treub, dit stelsel nog jaren achtereen had voortbestaan, zoo het al ooit anders dan in onderdeelen ware gewijzigd. Nu ging de Indische Regeering, ingevolge het in de Nota uitgesproken denkbeeld, over tot de instelling eener commissie van deskundigen, belast met de opdracht

om allereerst de belasting op de vennootschappen aan een herziening te onderwerpen. Tijdens de behandeling van de begroting-1923 in de Tweede Kamer deed Minister De Graaff aan den heer Dresselhuys de toezegging om de voorstellen, die hem aan de hand van het rapport dezer Indische Commissie zouden worden onderworpen, voor te leggen aan het oordeel van deskundigen op belastinggebied in Nederland. Zoo werd al spoedig, nadat het „eerste verslag” der Indische Commissie was ontvangen, een Nederlandsche Commissie onder leiding van Prof. Mr. G. W. J. Bruins ingesteld, die in den aanvang van dit jaar met haar arbeid gereed kwam. Was er in zoverre overeenstemming tusschen de Indische en de Nederlandsche Commissie, dat beiden het complex van belastingen in Indië wilden afschaffen — terwijl de Indische Commissie een progressieve winstbelasting voorstond, zocht de Commissie-Bruins het in het proportioneel stelsel.

Daarnevens is door den Indischen Ondernemersraad, in zijn uitvoerig adres aan den Minister van Koloniën, gepleit voor een uitkeeringsbelasting, welke ook door de belanghebbenden in Indië in hun besprekingen met de Indische Commissie naar voren werd gebracht. Maar deze uitkeeringsbelasting heeft geen sympathie mogen verwerven, en bij de behandeling van de vennootschapsbelasting in den Volksraad, gaf de heer Talma toe, dat het noodeloos mocht heeten om haar verdediging nog te beproeven. De heer 's-Jacob, die na hem aan het woord kwam, gaf toe, dat, wat eenvoud betreft, zeker het voorstel van den Ondernemersraad aan de winnende hand was, maar de uitkeeringsbelasting kan z.i. niet dienen voor vennootschappen, die werken en in Indië en in het buitenland, omdat in de uitkeering het resultaat van alle bedrijven samengevat is, en zij kan zeker nog minder dienen voor vennootschappen, die alleen den uiterlijken vorm daarvan aannemen, maar in het wesen van de zaak de plaats vervullen van natuurlijke personen, doordat alle aandelen in handen zijn van één persoon of van enkele familieleden. De uitkeering van zulk een vennootschap gehoorzaamt in den regel, aldus de heer 's-Jacob, aan andere overwegingen dan die gelden voor vennootschappen, welke normaal functioneeren, en zij kan met het meeste gemak aan den greep van den fiscus worden onttrokken.

De heer 's-Jacob vertolkte met deze overwegingen blijkbaar ook het standpunt, door de Indische Regeering ingenomen.

Meer dan een spreker stelde zich in den Volksraad op het standpunt, dat intusschen de Indische Regeering haar eigen voorkeur voor een progressieve winstbelasting — immers, men nam aan, dat zij het rapport der Indische Commissie had aanvaard — had opgegeven voor de „aanbeveling”, door den Minister op den grondslag van het rapport-Bruins t.a.v. het proportioneel stelsel gedaan. Het sterkst door den heer Stokvis toen deze opmerkte, dat de Regeering-gemachtigde voor Financiën, de heer Bodenhausen, eigenlijk geen verdediging van het proportioneel stelsel had gegeven. Hij ging zelfs zoover, dat hij meende, dat de Regeering-gemachtigde nog met een weemoedige herinnering terughad aan de progressieve heffing, en stelde hem voor als iemand, die gescheiden was van zijn eerste — sympathieke — vrouw en nu wel met zijn tweede door het leven ging, maar toch terughad aan de tijden van weleer. Och, zeide de heer Bodenhausen, er loopen bij dergelijke gebeurtenissen altijd zooveel geruchten. En het beeld, door zijn parlementairen tegenstander gekozen, vervolgend, stelde hij de vraag of de berusting, die deze bij hem meende te hebben waargenomen, niet meer was geweest ingenomenheid met de zooveel eenvoudiger en degelijker tweede vrouw. En buitendien, de eerste vrouw moge in de oogen van den heer Stokvis rijker zijn, al was daarin niet veel verschil, haar kapitaal kon in elk geval niet behoorlijk worden aangetoond!

In eenigszins andere bewoordingen kregen wij dus nog eens te hooren, wat in de Memorie van Antwoord reeds aan het adres van de verschillende groepen van bestrijders van het proportioneel stelsel was gezegd:

„Het instituut van kapitaal-aantooningen vormt een integreerend onderdeel van een progressieve vennootschapsbelasting. Bij een zoodanige heffing kan slechts de verhouding van de belastbare winst tot het werkelijk kapitaal, waarmede die winst is behaald, de grondslag zijn. En vaststelling nu van dit kapitaal zou in de praktijk op buitengewone moeilijkheden stuiten, die niet tot de eerste jaren na de invoering der belasting beperkt zouden blijven. En wanneer, ter gedeeltelijke vermindering van deze moeilijkheden, op het voetspoor van de bestaande regeling of van het advies van de Indische Commissie in meerdere of mindere mate invloed werd toegekend aan hetgeen formeel als kapitaal in het bedrijf aanwezig is, zou de heffing van den aanvang af op een onzuivere basis worden gevestigd.”

De vorm der vennootschapsbelasting werd in het Volksraadsdebat niet aangevochten. Trouwens, het geheele debat was bijna uitsluitend van practischen aard en theoretische belastingbegrippen kwamen daarbij niet naar voren, met uitzondering dan van een korte schermutseling tusschen den heer 's-Jacob en den Regeering-gemachtigde over de al dan niet aanwezigheid van draagkracht eener vennootschap. De eenige, die zich principieel tegen den gekozen vorm eener vennootschapsbelasting verzette, was de heer Wiessing, op grond hiervan, dat dientengevolge de ontwikkeling van het instituut der naamlooze vennootschap niet wordt bevorderd. In de eeuw, dat dit instituut bestaat, zoo merkte hij op, heeft het medegewerkt tot de ontplooiing van handel en industrie op een wijze, die zonder overdrijving schitterend mag worden genoemd. Als wij nu om ons heen zien wat sommige vennootschappen in de laatste tientallen jaren hebben weten te bereiken, moet men z.i. concluderen, dat vooral een half ontwikkelde maatschappij als die in Indië dit instituut in eere moet houden, daar zij langs dien weg tot economische ontplooiing kan komen. Nu ziet men in Indië vooral onder de rijke Chineezzen nog velen het bedrijf persoonlijk drijven, waarbij men afhangt van de toevallige talenten van de naaste familieleden om een bedrijf of groot te zien worden of binnenkort weer uit elkander te zien vallen. Moeten wij nu, vroeg hij, een premie gaan stellen op het behoud van dit persoonlijk regime in het economische of moeten wij ernaar streven, de Westersche instelling ook hier tot haar volle recht te laten komen en tot haar volle nut? Hier geschiedt iets van een premie geven aan den achterlijken bedrijfsvorm, als wij de eigenaars van cultuurondernemingen alleen hun inkomstenbelasting laten betalen, waarin dan de winst van zulke cultuurondernemingen is opgenomen, terwijl zoodra zij zulk een onderneming in een naamlooze vennootschap inbrengen om die b.v. met geleend geld of met kapitaalvergroting tot grooter bloei te brengen, wij daar direct een „straf” op stellen in den vorm van een dubbele belasting over die winst. Men kan in het algemeen voor die opmerking iets gevoelen zonder nochtans te begrijpen, hoe de heer Wiessing kon betoogen, dat, waar hij een vennootschapsbelasting in den grond onjuist vindt, de progressieve belasting het meest zijn instemming heeft. Integendeel, zoo betoogde de Regeering-gemachtigde, het staat allerminst vast, dat die z.n. familiebedrijven door de progressie niet getroffen zullen worden. Hij wist voorbeelden te noemen, waarin juist bij kleine familiebedrijven in den vorm van een naamlooze vennootschap, waar de winst nauw verband houdt met de activiteit van de betrokkenen en daarom in verhouding tot het kapitaal zeer hoog is, de progressie op winstbelastingen plus de inkomstenbelasting een extra-druk op deze belastingplichtigen legde. Des heeren Wiessing's vrees, dat de vennootschapsbelasting in proportioneele gestalte de omzetting van

zaken in naamlooze vennootschappen zal belemmeren, deelde hij dan ook niet. De ervaring, elders opgedaan, had hem voldoende geleerd, dat fiscale maatregelen de oprichting van naamlooze vennootschappen niet hebben verhinderd; integendeel zijn vaak naamlooze vennootschappen voortgekomen uit fiscale overwegingen!

Dengene, wien de beraadslagingen in den Volksraad in 1919, die betrekking hadden op de productebelastingen en de extrawinstbelasting, nog voor oogen staan, moet het opvallen, hoezeer de kapitaalsaantooning thans een geheel andere behandeling ondervond.

De Volksraad van 1919 stond tegenover die aantooning afwijzend, en de voorstellen zijn dan ook aan de moederlandsche Regeering ingediend zonder zulk een aantooning, zelfs voor één keer, en zonder dat men toen kon of wilde beseffen welk een onbillijkheid in een extrawinstbelasting zonder kapitaalsaantooning ligt opgesloten, vooral voor Indische cultuurbedrijven, welke werkelijk kapitaal zelden met het nominale in overeenstemming is. Nu, gelijk uit de bovenaangehaalde passage uit de Memorie van Antwoord reeds duidelijk blijkt, een geheel ander inzicht. Geen der voorstanders van de progressieve winstbelasting of hij erkende, dat daaraan de kapitaalsaantooning inhaerent is. Ook de heeren Wiessing en Stokvis ontkenen dit niet. Het verschil van meening tusschen hen en den Regeeringsgemachtigde was in de mogelijkheid van de aantooning gelegen. Zij erkenden de bezwaren, door den Regeeringsgemachtigde naar voren gebracht, en door den heer 's-Jacob, die als lid der Commissie van voorlichting toch over „eenige" praktische ervaring beschikt, onderschreven, als overdreven voorgesteld. De reuzenarbeid is thans voor twee derden gedaan; het personeel is erop ingeschoten, aldus de heer Wiessing, die nog betoogde, dat als eenmaal het aangetoond kapitaal vaststaat en er verder een winstbelasting bestaat, „het niet veel moeilijkheden zal opleveren om verder jaar voor jaar het kapitaal vast te stellen." Wij hebben eenige jaren ervaring met de kapitaalsaantooning en krijgen geleidelijk geoefendheid; de moeilijkheden, die er mochten zijn, wegen niet op tegen de voordeelen voor de schatkist en als men maar een fiscaal politieeger wil aanstellen, dat zijn rente wel zal opbrengen en dat zich nog meer op de kapitaalsaantooning kan inschieten, dan begrijp ik niet welk bezwaar er kan opwegen tegenover de groote voordeelen, die een progressieve winstbelasting den lande biedt, aldus de heer Stokvis.

De Regeeringsgemachtigde dacht er anders over. De hoeveelheid van het werk der aantooning is niet het voornaamste bezwaar. Veel belangrijker is gebleken de moeilijkheid om een regeling te ontwerpen, die den toets van een rechtvaardige critiek kan doorstaan en die niet de op zichzelf verdedigbare progressieve gedachte in de praktische toepassing verlaagt tot een systeem, waarin toeval en willekeur meer dan een rationeele verdeling van druk het resultaat der heffing blijken. De bestaande regeling, aldus de heer Bodenhausen, voldeed allerminst aan den eisch van billijkheid. Wil men er een andere regeling voor in de plaats stellen, dan rijzen allerhande moeilijkheden.

Voegt men daarbij nog de vraag of alleen het aandeelkapitaal dan wel ook het obligatiekapitaal voor de regeling der progressie behoort mede te tellen en als men tot het eerste besluit, of onderscheid behoort te worden gemaakt tusschen gewone en cumulatief preferente aandelen, welke laatste slechts in zeer beperkte mate in de winst deelen, dan blijkt wel, dat men de bezwaren eener billijke regeling der aantooning allerminst mag onderschatten. Zoozeer in elk geval hield de Indische Regeering er in het debat in den Volksraad rekening mede, dat zij het denkbeeld van degressie voor de lage winsten, door den

heer 's-Jacob ter wille van de billijkheid naar voren gebracht bij handhaving van het proportioneel stelsel, moeilijk voor toepassing vatbaar achtte, wyl men daarbij niet aan kapitaalsaantooning ontkomt.

De heer 's-Jacob was in dezen zin de eerste, maar niet de eenige, die het proportioneel stelsel onbillijkheid tegemoet voerde. Immers, zoo redeneerde hij en haalde een request, van de zijde van de spoor- en tramwegmaatschappijen ingediend, als voorbeeld aan, het proportioneel stelsel heeft tot gevolg, dat de bedrijven met lage winstmogelijkheid zwaar en de ondernemingen met groote winstmogelijkheid naar evenredigheid licht worden belast.

De heer Meyer Ranneft, in dezen gedachtegang voortgaande, vroeg den Regeeringsgemachtigde op te geven hoeveel het verschil was tusschen het bedrag, dat de grootste ondernemingen zouden betalen volgens de nieuw gedachte vennootschapsbelasting, en volgens de thans bestaande extrawinst- en productebelastingen. De heer Bodenhausen bleek bij de repliek in staat om cijfers te geven voor 1922, die uitwezen, dat, terwijl onder de thans vigeerende belastingen omtrent 21½ miljoen van 60 der grootste ondernemingen in Indië wordt geheven, het volgens het nieuwe proportionele stelsel omtrent 14½ miljoen zou zijn. Nu is het heffingspercentage, aan de hand van de beschikbare cijfers, zoodanig genomen, dat de Regeering van omtrent 51 miljoen, volgens het nieuwe stelsel, zich verzekerd acht. Zoodat, aldus redeneerde de heer Meyer Ranneft en met hem anderen, het verschil van 7 miljoen, waarmede die groote ondernemingen worden ontlast, moet worden gedragen door kleine ondernemingen, of liever gezegd door de ondernemingen met lagen winstvoet. Dit achtte men onbillijk; vandaar, dat de heer 's-Jacob, en met hem anderen, op degressie voor de lage winsten aandrong. Het mag alleen verwondering wekken, dat deze verschuiving van de lasten uitsluitend van dit eenzijdig standpunt is bezien, en dat men zich zelfs niet heeft afgevraagd of niet b.v. de door de Regeering geproduceerde cijfers bewijzen, dat de thans vigeerende belastingen een onmatig zwaren druk leggen, vooral in jaren met lage winstcijfers als 1922, op de groote ondernemingen, en dan ten voordeele van de z.n. kleine. De heer 's-Jacob meende, dat het voor iedereen duidelijk moet zijn, dat van groote winsten alleen sprake kan zijn bij de cultuur- en mijnbouwmaatschappijen; beheerscht door de productenprijzen zullen ook daar de groote winsten niet een standvastig, maar een tijdelijk verschijnsel zijn, omdat die groote winsten volstrekt niet elk jaar vast terugkeeren; integendeel, zij wisselen daar af met middelmatige winsten en ook met verliezen.

De heer Talma echter toonde met voorbeelden aan, dat hetgeen in het request der spoor- en tramwegmaatschappijen werd bepleit, in wezen niet anders is dan het vragen van progressie met een laag maximum. Terwijl de heer Fruin erop wees, dat het verschil tusschen de 21½ en de 14½ miljoen, ook het verschil vormt tusschen de opbrengst der producten- en extrawinstbelasting. Met den Regeeringsgemachtigde verschildte hij van meening, dat dit verschil niet mag worden afgetrokken, maar in elk geval staat z.i. vast, dat de productenbelastingen, voorzoover die meer opbrengen dan de extrawinstbelasting, onbillijk zijn. Immers, het is en zal nooit te verdedigen zijn, dat vennootschappen, die een landbouwonderneming drijven, zwaarder worden belast dan alle andere naamlooze vennootschappen, geheel afgescheiden van de vraag of deze relatief of positief een grotere dan wel een kleinere winst maken.

Om deze onbillijkheden, z.i. voortspuitende uit het proportioneel stelsel, te neutraliseeren, zijn er, zoo betoogde nu de heer 's-Jacob, twee wegen: degressie voor de lage en progressie voor de hoge winsten. De degressie-gedachte, later door den heer Wiessing overgenomen, vond, in verband met de bezwaren

tegen kapitaalsaantooning, bij de Regeering verzet. De progressie naar boven was, zoo werd terecht opgemerkt, door de Regeering in anderen vorm reeds overwogen, getuige haar mededeeling in de Memorie van Toelichting, dat, „buitengewone winsten in daartoe leidende gevallen in aanmerking komen voor een aanvullende, niet met de vennootschapsbelasting verrekkenbare heffing”. De Commissie-Bruins heeft, zoo zal men zich herinneren, in de laatste harer conclusiën betoogd, dat voor onverwachte buitengewone winsten, mochten deze zich in de toekomst weer voordoen, h.i. diende te worden teruggekeerd tot het beginsel van een aanvullende heffing, die zich bovendien niet behoeft te beperken tot de naamloze vennootschappen, doch die allen, aan wie dergelijke surpluswinsten ten deel vallen, op denzelfden voet in de heffing dient te betrekken. Vragen in het V.V. betreffende zulke voorzieningen inzake hooge winsten hadden de Indische Regeering geleid tot een passage in de Memorie van Antwoord, die bij den heer Talma, en anderen met hem, ongerustheid had gewekt. De Regeering merkte daarin op, dat de ter voorbereiding noodige tijd zoo kort was afgemeten geweest, dat het niet mogelijk was om reeds een voorstel te doen omtrent een eventueel naast de als normaal te beschouwen vennootschapsbelasting in te voeren belasting op buitengewone winsten. De heer Meyer Ranneft, uitgaande van de gedachte, dat er in Indië voortdurend buitengewone winsten worden gemaakt, achtte argumenten voor een speciale belasting op deze buitengewone winsten overbodig. Slechts merkte hij op, dat, waar allerwege gepleit wordt voor een regeling, die zekerheid geeft aan het in Indië belegd kapitaal — zekerheid, waarvan ook hij het belang erkende — een stelsel, waarvan afzonderlijke belastingen op hooge conjunctuurwinsten een integreerend deel zullen uitmaken, niet tot die zekerheid zal bijdragen. Telkens, wanneer hooge conjunctuurwinsten zich duidelijk demonstreerden, werd er z.i. zoo'n drang uitgeoefend op de Regeering, dat die geen weerstand eraan kon bieden en moest overgaan tot het belasten van die winsten. De heer Kiës, sprekende namens den Politiek-Economischen-Bond, stelde er zich aanvankelijk mede tevreden om op een spoedig ontwerpen van een aanvullende regeling voor die buitengewone winsten aan te dringen, doch de groote mate van belangstelling, die de Volksraad voor dit onderwerp toonde, leidde hem later tot het indienen eener motie, die, zij het ook in algemeene termen, speciale wenschen dienaangaande uitte.

Maar, om buitengewone winsten te belasten, mocht eerst vaststaan wat buitengewone winsten zijn, en aan welke factoren zij haar karakter ontleenen. De Regeering — de heer Bodenhausen stelde het nadrukkelijk voorop — had geen gelegenheid gehad om zich over dit vraagstuk een oordeel te vormen, doch als zijn persoonlijke meening gaf hij te kennen, dat niet elke rentabiliteit, die boven de normale uitgaat, voor een extra-heffing in aanmerking behoort te komen, maar alleen dan als die bijzondere rentabiliteit veroorzaakt wordt door bijzondere omstandigheden, waarin bedrijfstakken zich bevinden. De heer Talma, door deze woorden klaarblijkelijk gerustgesteld, ontving tevens ten antwoord, dat een „verbeterde editie van de extrawinstbelasting” niet in de bedoeling van de Regeering lag. Doch het vraagstuk van belasting dezer hooge winsten liet den Volksraad geen rust. De heer Meyer Ranneft, aan de hand van de cijfers van den Regeeringsgemachtigde constateerend, „dat de sterkste bedrijven totnutoe niet te veel betalen”, oordeelde, dat zij door een progressief stelsel zonder meer bevoorreed zouden worden, en zag in die vermindering een geschenk, dat hij in deze tijden onverantwoord achtte.

Tegenover de mededeeling der Regeering, dat het moeilijk was om reeds op dat oogenblik voor den dag te komen met een voorstel van belasting op bui-

tengewone winsten, meende hij niet anders te kunnen stellen dan de herhaling, dat hij meende dat het moest gebeuren; had de Minister de nieuwe regeling van de belastingen een daad van de verste strekking genoemd, hij constateerde, dat die daad dan toch wel onvoldoende was voorbereid.

De heer Kiës namens den P.E.B. zocht het in zijn motie, waarbij de Regeering werd uitgenoodigd in de eerstvolgende najaarszitting voorstellen aanhangig te maken tot het treffen van die winsten — een motie, die spoedig door andere werd gevolgd. De heer Stokvis, begrijpelijkerwijze het felst op die hooge winsten, en heelemaal niet vragend naar het kapitaal, waarmede zij worden gemaakt, trok een parallel tusschen de belangen van de gansche Indische huishouding, de inheemsche inbegrepen, over welke naar zijn meening slechts een enkelen keer was gesproken; en de mogelijkheid of wellicht de Europeesche rechtspersonen niet te zwaar zouden worden belast, welke van alle zijden was geanalyseerd. Men wil minder betalen, zoo redeneerde hij, en al wordt nu voorgegeven, dat men boven een zekere winst wellicht meer zal hebben te betalen, hij liet zich met dat lokvogeltje om de proportionele winstbelasting erdoor te krijgen, niet vangen. Een buitengewone winstbelasting, in welken vorm van toezegging ook, die mij niet de waarborgen geeft van daad, van begrip wat onder buitengewone winst zal worden verstaan en van het percentage, dat van die buitengewone winst zal moeten worden geheven, krijgt mijn stem, zoo verklaarde hij, niet. In het Chineesche lid, den heer Kan, sprak de zakenman, die de juiste betoekenis van de verklaring der Regeering wenschte te weten. Wil de Regeering, zoo vroeg hij, alleen belasting heffen van extrawinsten, die in abnormale tijden worden behaald, gelijk de heer Talma had betoogd, dat het haar bedoeling was, dan achtte hij dat begrijpelijk. Maar zeide de Regeering: wij willen belasten de extra-winsten, ook die in normale tijden gemaakt zijn, en die winstbelasting willen wij naast de gewone vennootschapsbelasting, dan zal hetgeen extra wordt geheven, in mindering moeten komen van hetgeen de anderen nu meer betalen. Ook in tweeden termijn liet de heer Bodenhausen zich niet volkomen positief uit. Wel verklaarde hij, dat hij slechts te kennen had gegeven, dat niet iedere winst, die boven het normale uitgaat, voor een buitengewone heffing in aanmerking komt. Met een onderscheid tusschen buitengewone winsten en winsten, die in buitengewone omstandigheden worden behaald, had hij niet anders willen uitdrukken dan dat niet iedere hooge winst het karakter heeft van buitengewone winst. Wat zeker juist is, maar een dusdanig vage grenslijn trekt, dat men ten aanzien van de wijze, waarop de Regeering er eventueel over zou denken het in de laatste conclusie der Commissie-Bruins belichaamde denkbeeld te verwezenlijken, nog deels in het duister tastte.

(Slot volgt).

H. CH. G. J. V. D. MANDERE.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET ONDERZOEK DER VOLKENBONDSDERKUNDIGEN NAAR DE ONTWIKKELING DER OOSTENRIJKSCHE STAATSFINANCIËN.

II (Slot).

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

Het tweede deel der voorbereidingen van het onderzoek naar den huidige economischen toestand van Oostenrijk en naar de vooruitzichten der staatsfinanciën vormde een enquête onder de drie belangrijkste economische organisaties, de „Arbeiterkammer” en de vertegenwoordigers der arbeiders enerzijds, het industrieel verbond en de vertegenwoordigers der industrie, benevens het verbond der banken en bankiers als de vertegenwoordigers der beide sterkste ondernemersgroepen anderzijds. De drie rapporten

zijn zeer interessant, aangezien zij de opvattingen van de belangrijkste producentengroepen, zij het ook sterk subjectief belicht, over den huidige toestand en de vooruitzichten van Oostenrijk weergeven. Het rapport van de Arbeiterkammer draagt meer het karakter van een verdediging; het stelt voor de economische crisis uitsluitend de speculatieve excessen verantwoordelijk en legt er den nadruk op, dat het, juist gedurende een crisis, beslist noodzakelijk is, hetgeen de arbeiders op sociaal-politiek gebied hebben bereikt in stand te houden en uit te bouwen, zonder rekening te houden met zuiver fiscale overwegingen.

In het bijzonder wordt er de nadruk op gelegd, dat de handhaving van den achturedag en den werkloosheidssteun zaken zijn, die niet slechts noodzakelijk bleken, doch waaraan de Oostenrijksche arbeiders niet zullen laten tornen. Interessant is het, welk standpunt dit memorandum ten opzichte van het belastingvraagstuk inneemt. In de eerste plaats wordt de klacht der ondernemers over te hooge directe belastingen verklaard geheel ongefundeerd en onjuist te zijn; te praten valt slechts over een verlaging der omzetbelastingen, in het bijzonder van die, van de banken en die, over de valuta-omzetten geheven, van welke verlaging echter eerst dan sprake zal kunnen zijn, wanneer de credietinstituten er zich terzelfder tijd onvoorwaardelijk toe zouden willen verplichten, den rentevoet in een door de belastingverlaging gemotiveerde omvang te verlagen. Ten slotte eischt het memorandum nogmaals de oprichting van een geldcentrale, die onvoorwaardelijk noodzakelijk wordt genoemd. Over het geheel genomen is het stuk matig en geenszins agressief gesteld en in het algemeen met betrekking tot het economisch prestatievermogen van Oostenrijk aan den optimistischen kant.

Het rapport der industrie legt in de eerste plaats sterken nadruk op de noodzakelijkheid van een met de behoeften overeenstemmende credietverleening aan de industrie, die zeer lijdt onder drukkende credietvoorwaarden. In dit verband dient te worden opgemerkt, dat reeds enkele dagen na het opstellen van dit stuk uitgebreide onderhandelingen met het buitenland over credietverleening met gunstig resultaat werden afgesloten. De industrieelen klagen vervolgens buitengewoon over de sociaal-politieke lasten, welke hun bij de wet zijn opgelegd en die het hun bijna onmogelijk maken te concurreren. Ook een zoo spoedig mogelijke, zij het geleidelijke vermindering van de bescherming der huurders is volgens dit rapport niet te vermijden. Zoowel verlenging van den arbeidstijd als matiging der financieele lasten, welke uit de sociaal-politieke maatregelen voortvloeien, zijn onvoorwaardelijk noodzakelijk. In het bijzonder wendt het rapport zich tegen den huidige werkloosheidssteun, waardoor een zeer gevaarlijke en de productie belemmerende groep van staatsrenteniers wordt gevormd. Deze uitlating in het bijzonder is in de kringen der werknemers zeer krachtig tegengesproken. Intusschen schijnt dit punt, zoowel als de kwestie van de staatsbijdragen aan de werkloosheidsverzekering, die de staatsfinanciën buitengewoon belasten, een der moeilijkste punten uit het budgetvraagstuk. In dit verband is het bijzonder opmerkelijk, dat de oppositie nog in den loop van dezen winter een wetsontwerp zal indienen, dat niet slechts de werkloosheidsuitkeeringen buitengewoon wil verhoogen, doch ook voorziet in een vermindering der tot dusverre bestaan hebbende controle-instituten en bovendien het apparaat der werkloosheidsverzekering zooveel mogelijk in handen der arbeiders wil leggen. Tegen dergelijke maatregelen verzet zich het memorandum der industrie reeds van te voren zoo krachtig mogelijk.

Het memorandum van het verbond der banken over den economischen toestand van Oostenrijk van het standpunt der banken gezien, wordt door twee dingen gekarakteriseerd. In de eerste plaats door een tamelijk vergaand optimisme en in de tweede plaats

hierdoor, dat het uitgesproken het standpunt der groote en midden-groote banken vertegenwoordigt en zich zelfs polemisch keert tegen de kleinere en nieuwere instituten. Het rapport legt er in de eerste plaats den nadruk op, dat de bank- en financieele crisis in Oostenrijk voorbij is en de oude, groote en solide instituten niet slechts onverzwakt, doch eerder versterkt daaruut te voorschijn zijn gekomen. Aan het uitbreken van de crisis, die mede in de eerste plaats door een onjuiste en overmatige effectenspeculatie is veroorzaakt, zouden de groote banken geen schuld hebben; volgens het rapport hebben zij noch deze speculatie bevorderd, noch daaraan deelgenomen. Ook de banken en financieele instituten eischen verlaging der belastingen. Het rapport stelt zich er weliswaar mede tevreden erop te wijzen, dat het standpunt der banken zich hier geheel met de uiteenzettingen van den Commissaris-Generaal dekt, d.w.z. het wendt zich in de eerste plaats tegen de op de banken drukkende omzetbelasting. Bij het afschaffen van dergelijke lasten, zegt het rapport, moet men ook bedenken, dat de versterking van het bedrijfsleven, welke het gevolg is van het verdwijnen van dergelijke, de kapitaalvorming hinderende belastingen, zeer gemakkelijk zoo belangrijk zou kunnen zijn, dat de uit de afschaffing voortvloeiende inkomstenvermindering door meerdere ontvangsten uit andere belastingen geheel of in ieder geval grootendeels zou worden gecompenseerd. Het memorandum van het bankenverbond zegt er tenslotte de Nationale Bank dank voor, dat deze door juist begrip ten opzichte van de credietverleening en onvoorwaardelijke handhaving van de stabiliteit van de Kroon zeer belangrijk tot het snel voorbijgaan van de crisis heeft bijgedragen. Dit punt houdt onmiskenbaar een hoffelijke waardeering in van het door den President der Nationale Bank, Dr. Reisch, ingenomen bankpolitieke standpunt, dat gedeeltelijk tegengesteld was aan dat van den Commissaris-Generaal. De verliezen, welke het nationaal vermogen in den loop der bankcrisis heeft geleden, evenals die, welke een gevolg zijn van mislukte effectenspeculaties mogen niet worden overschat; zij zijn voorbijgegaan, zegt het rapport, zonder de Oostenrijksche volkshuishouding ernstige wonden toe te brengen. In ieder geval acht het het echter noodzakelijk, het bedrijfsleven door een de kapitaalvorming bevorderende economische politiek, te versterken en daardoor zijn vermogen, in gepaste mate, bij te dragen aan de staatshuishouding, te verhoogen.

* * *

Nadat de Commissie van Deskundigen Oostenrijk in het begin van September weder had verlaten, zonder officieel haar standpunt aan de Oostenrijksche Regeering mede te deelen, begaf zich, gelijk bekend, deze laatste, vertegenwoordigd door den Bondskanselier en de Ministers van Buitenlandsche Zaken en Financiën, evenals de Commissaris-Generaal, naar Genève, waar de beslissende onderhandelingen gevoerd en afgesloten werden. Den vijftienden September is aan de Oostenrijksche delegatie officieel het standpunt der controle-commissie en daarmede de omvang der nieuwe en gewijzigde verplichtingen bekend gemaakt, welke de Oostenrijksche regeering in het vervolg op zich heeft te nemen. Deze verplichtingen, welke zich over vijftien punten verdeelen, kunnen in drie groepen worden samengevoegd, nl. die met betrekking tot de begroting, die inzake algemeen economische en die der geldpolitieke maatregelen.

Wat de groep der begroting betreft, het nieuwe normale budget is op 495 millioen goudkronen vastgesteld.¹⁾ Gegeven het feit, dat de Minister van Financiën, Dr. Kienböck, zijn eischen ten slotte tot 510 millioen goudkronen had verminderd, mag dit ongetwijfeld een belangrijk succes geacht worden. Men kan de betee-

¹⁾ De controle van den Commissaris-Generaal op de begroting blijft bestaan, doch zal geleidelijk verminderd worden.

kenis van dit bedrag eerst dan geheel begrijpen, als men in aanmerking neemt, dat de Oostenrijksche regeering haar begrooting met uitzondering van alle kapitaalsuitgaven op deze hoogte wilde normaliseeren en zich voor een afzonderlijke begrooting der buitengewone uitgaven meer vrijheid van handelen wilde verzekeren. Het totaal bedrag dezer laatste is echter ook te Genève begrensd geworden en wel met een bedrag van 50 miljoen goudkronen. Bovendien heeft de regeering zich moeten verplichten, de belasting op den omzet der banken en op de valuta-omzetten tot een minimum te verlagen en de Körperschaftssteuern tot 25 pCt. te verminderen, hetgeen natuurlijk van invloed op de ontvangsten zal zijn, al zal de algemeene verbetering van den economischen toestand, die daardoor mogelijkerwijs intreedt, binnen afzienbaren tijd misschien ook in budgetair opzicht als een actiefpost kunnen worden geboekt. De Oostenrijksche regeering heeft zich verder volgens het nieuwe, gewijzigde herstelplan moeten verplichten de nog niet tot zelfstandige economische eenheden uitgebouwde staatsbedrijven, als bosschen en salinen, zoo spoedig mogelijk hierin om te zetten, gelijk met de Bundesbahnen is geschied. Bovendien verplichtte zich de Oostenrijksche regeering den deskundigen voor de post- en financieele administratie, welke de Commissaris-Generaal wenscht, haar medewerking en hulp te verleen. Met den Commissaris-Generaal zal zij nadere bijzonderheden omtrent de werkzaamheden dezer deskundigen vaststellen.

Wat de algemeen economische maatregelen aangaat, dient in de eerste plaats de beslissing over de credietreliequaten vermeld te worden. Van deze, iets meer dan 200 miljoen Goudkronen bedragende, wordt 50 miljoen per jaar voor kapitaalsdoeleinden ter beschikking van de Oostenrijksche regeering gesteld, dus juist het bedrag van de zoo juist genoemde buitengewone begrooting. Veel grootere bedragen zullen voorloopig ook wel niet beschikbaar zijn, aangezien terzelfder tijd aan de Oostenrijksche regeering de verzekering is gegeven, dat de gedurende de crisis via de Centrale Bank uit de credietrestanten ter ondersteuning van het Oostenrijksche bedrijfsleven ter beschikking van banken en industrieën gestelde credieten niet plotseling of op korten termijn zullen worden ingetrokken. De Oostenrijksche regeering verplicht zich bovendien door financieel-technische maatregelen de emissie van obligatiën door de industrie en andere ondernemingen in ieder opzicht te steunen. Het gaat er hier vooral om, groote industriele credieten, die men van Amerikaansche zijde principieel bereid is aan het Oostenrijksche bedrijfsleven te verleen, zooveel mogelijk vrij van fiscale belemmeringen en administratieve moeilijkheden zoo spoedig mogelijk aan het Oostenrijksche bedrijfsleven, welks dringende kapitaalbehoefte immers algemeen bekend is, ten goede te doen komen. De Oostenrijksche regeering verplicht zich verder, de uitgifte van schatkistbiljetten, waartoe zij volgens de bepalingen van het eerste Geneefse protocol in dien omvang gerechtigd is, waarin het haar gelukt, haar schuld bij de Centrale Bank te verminderen, op die wijze te doen plaats vinden, dat de rentevoet dezer biljetten steeds minstens 1 pCt. boven het op het oogenblik der uitgifte geldende disconto der Centrale Bank blijft. Op deze wijze moet mogelijk gemaakt worden, ook door middel van een eventueele binnenlandsche leening de telkens aanwezige vrije middelen ter beschikking van de Oostenrijksche volkshuishouding te stellen. Om nogmaals op de 50 miljoen goudkronen terug te komen, welke de Staat jaarlijks voor zijn ondernemingen uit de credietrestanten beschikbaar mag stellen, hierbij moeten de staatsbedrijven als geheel particuliere lichamen worden behandeld en moet een behoorlijke rente en dito aflossing verzekerd blijven.

Zijn de eerste twee groepen van de bepalingen van het nieuwe Geneefse protocol niet slechts tot op

zekere hoogte een succes voor de Oostenrijksche onderhandelaars, doch over het geheel ook zeer doelmatig voor de Oostenrijksche volkshuishouding, het complex, dat de geldpolitieke kwesties regelt, wekt bij den vakman geen geringe verbazing. Deze groep bevat in de eerste plaats bepalingen, volgens welke de Oostenrijksche regeering zich verplicht, zoo spoedig mogelijk een gouden munteenheid vast te stellen, de invoering van goudbalansen door te voeren en de beperkingen van het deviezenverkeer, in zoverre deze nog bestaan, binnen afzienbaren tijd te doen verdwijnen. Deze dingen zullen voor een belangrijk deel voor goed geïnformeerde Oostenrijksche politici geen bijzondere verrassing beteekenen, aangezien bekend was, dat voor den aanvang van het nieuwe jaar van den Minister van Financiën een nieuwe muntwet, naar het voorbeeld der Duitsche, te verwachten was. Belangrijk is, dat de mogelijkheid van vermindering der zilvergeld-circulatie verlangd wordt; het zilvergeld is niet volwaardig en zijn circulatie moet derhalve worden beperkt. Gelijk bekend, is echter indertijd de omloop bij de wet reeds tot 6 shilling per hoofd der bevolking beperkt, tegen een zilvecirculatie in vredestijd (zonder met het goud rekening te houden) van ongeveer het dubbele en heeft de Commissaris-Generaal geenerlei bezwaar tegen deze wet gemaakt. Overigens kan men aan het op deze wijze mogelijke maximum aan zilvergeld van 60 milliard Oostenrijksche kronen, waarbij volgens het bestaande gehalte het verschil met de zuivere metaalwaarde slechts iets meer dan 10 milliard bedraagt, bij een totale biljet-circulatie van meer dan 9 biljoen nauwelijks een ernstige beteekenis toekennen.¹⁾

Interessant zijn in het bijzonder de maatregelen, welke betrekking hebben op de Oostenrijksche Nationale Bank. In de eerste plaats wordt daarbij een uitvoerende commissie ingesteld, die zich met dringende kwesties heeft bezig te houden. Deze maatregel kan zeer doelmatig zijn, om een gemakkelijk beweegbaar lichaam naast de volledige vergadering van commissarissen te scheppen, gelijk dit immers in veel westelijke staten, zooals Frankrijk, Nederland enz., reeds bestaat. Het doorvoeren, resp. het constateeren, welke organen voor de doorvoering van deze maatregelen competent zijn, is een juridische kwestie, waarvan de oplossing nog wel eens niet zoo eenvoudig zou kunnen zijn. Doch de beteekenis dezer bepaling treedt geheel op den achtergrond tegenover punt 8 van de besluiten van de Financieele Commissie, waarin de Oostenrijksche regeering verklaart, dat zij bereid is en zich verplicht de volgende maatregelen door te voeren, nl. er op aan te sturen, dat de Oostenrijksche Nationale Bank een zoodanige discontopolitiek voert, dat de stabiliteit van de Kroon niet slechts met betrekking tot den koers, doch ook tot haar koopkracht, d.w.z. tegenover de goederenprijzen, gehandhaafd blijft. Deze bepaling bevat in de eerste plaats, naar het schijnt, een zeer bedenkelijken formeelen lapsus: de nieuwe Centrale Bank is slechts, gelijk bekend, een N. V. en van den Staat geheel onafhankelijk, om vooral geheel veilig te zijn voor ieder ingrijpen van die zijde, waardoor immers de inflatieperiode der laatste 10 jaren is ontstaan. De Staat is bij de Centrale Bank door een regeerings-commissaris vertegenwoordigd, wiens bevoegdheid in de statuten nauwkeurig zijn omschreven en die uitsluitend beperkt zijn tot het indienen van bezwaren, wanneer de statuten worden geschonden.²⁾ Er bestaat alzoo op het oogenblik, afgezien van geheel particuliere, vriendschappelijke raadgevingen, ongetwijfeld geen enkele rechtsgrond voor den Staat, krachtens welken hij een beslissenden invloed op de inwendige gestie, resp. op de discontopolitiek der Nationale Bank zou kunnen

¹⁾ [Verg. p. 795 in het No. van 10 Sept. l.l. Red.]

²⁾ De statuten, resp. de bankwet verplichten de circulatiebank slechts tot handhaving van de goudwaarde der Oostenrijksche kroon.

uitoefenen. Misschien brengt echter een verdere authentieke interpretatie op dit punt duidelijkheid.

Nieuw is voor iederen geldtheoreticus de bepaling, dat de circulatiebank de prijzen door middel van de discontopolitiek moet stabiliseeren, een denkbeeld, dat in het bijzonder Keynes en Irving Fisher in de laatste jaren in de Angelsaksische geldliteratuur hebben verdedigd. Juist hier echter is men tot op heden nog niet veel verder gekomen dan tot theoretische uiteenzettingen. Er zijn nog steeds twee theoretische opvattingen over de werking der discontopolitiek, waarvan de eene zegt, dat door verhooging van den rentevoet de productiekosten vermeerderen en mitsdien de prijzen moeten stijgen, en de ander, dat door de ontstane geld- en credietschaarschte, zoowel als door de noodzakelijkheid, voorraden af te stooten en door de wegens den stijgenden rentevoet plaats vindende aantrekking van het geheele spaarfonds voor de productie, prijsverlagingen worden afgedwongen. Het is nu alleen zeer jammer, dat beide theorieën juist zijn, immers is het slechts de vraag, hoe de feiten liggen, waardoor de werking der rentepolitiek wordt bepaald en bovendien zal deze werking niet slechts op verschillende tijdstippen uiteenloopen, doch ook op verschillende productietakken, al naar de speciale, daarvoor geldende omstandigheden, verschillende uitwerking hebben. Men kan dus gemakkelijker zeggen, dat men door de discontopolitiek een stabiel prijsniveau kan bereiken, dan de zaak in de practijk doorvoeren.

De Oostenrijksche Nationale Bank heeft in ieder geval door haar tot dusverre gevoerde politiek gedurende de crisis bewezen, dat zij zeer nauwkeurig weet, welke politiek zij in het belang der Oostenrijksche volkshuishouding moet volgen. Waarschijnlijk is derhalve de vermelde bepaling in het Volkenbondprotocol niet veel anders dan een algemeene phrase; het spreekt immers vanzelf, dat tot de algemeene belangen der volkshuishouding ook zoo noodig een beïnvloeding van het prijsniveau behoort, in zooverre deze dan bij de huidige ontwikkeling van het bedrijfsleven en de wetenschap mogelijk schijnt. Onder geen enkele omstandigheid mag daarnaast echter de eerste, werkelijk mogelijke taak van iedere circulatiebank ook maar in de geringste mate naar achteren worden gedrongen, n.l. den koers van de munt onvoorwaardelijk en absoluut stabiel te houden, een taak, die reeds sedert honderd jaren als het gewichtigste en ook bereikbare doel van een juiste circulatiebankpolitiek geldt. En juist hier is de circulatiebank geroepen aan de volkshuishouding dien steun te verlenen, welke zij haar geven kan en moet. Dr. RICHARD KERSCHAGL.

AANTEKENINGEN.

Een Nederlandsch-Mexicaansche Kamer van Koophandel. —

Wij ontvangen de volgende mededeeling:

Op 29 September had te 's-Gravenhage de oprichtingsvergadering plaats van de nieuwe Nederlandsch-Mexicaansche Kamer van Koophandel. Eerevoorzitters zijn de heeren L. N. Rubalcaba, Gezant van Mexico in Nederland, en W. D. H. Baron van Asbeck, Gezant van Nederland in Mexico, terwijl het eerste bestuur wordt gevormd door de volgende heeren: Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff, voorzitter, J. H. H. Ross (Consul van Mexico), ondervoorzitter, Mr. E. Cohen de Boer, secretaris-penningmeester, C. Hellegers (Vice-Consul van Mexico te Venlo), Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum, J. A. A. Mekel, G. J. W. Putman Cramer en G. Vilatoro (Consul van Mexico te Rotterdam).

De Kamer is gevestigd te 's-Gravenhage, Nassau Ouwkerkstraat 3.

Bij de opening zeide de voorzitter, nadat hij gezezen had op de onbekendheid, die in beide betreffende landen ten opzichte van elkaar bestaat, doch

nog wel het meest in Nederland ten aanzien van Mexico, ongeveer het volgende:

Er ligt een uitgebreid gebied voor de nieuwe Kamer van Koophandel. Mexico is het land der onbepaalde mogelijkheden geweest en is het nog. *Gewéést*. Doch dat is verdwenen in den mist der historie en wij vermoeden slechts heel vaag wat daar gebeurd is in de voorbijgegangene groote Indiaansche Rijken, waarin een cultuur heerschte, die Spengler in zijn bekende „Untergang des Abendlandes“ terecht gelijkstelt met die der oude Egyptenaren en waarvan thans nog eenige pyramiden en afgelegen ruïnentempels de oude grandeur doen gevoelen van de groote steden, die daar eenmaal gestaan hebben, bewoond door een wemelende, nijvere bevolking, die alleen in haar godsdienst met haar menschenoffers, gebracht op den grooten Teocalli, waar de offersteen was, toonde barbaarsch te kunnen zijn.

In het oude Tenochtitlan, het tegenwoordige Mexico City, wachtte evenwel Montezuma, den heerscher over Anahuac, zijn noodlot. Dit kwam van Cuba. Cortez landde met eenige honderden Spanjaarden, verbrandde zijn schepen achter zich en rukte met zijn Indiaansche bondgenooten, die hij onderweg maakte, tegen Tenochtitlan op. Het geluk begunstigde hem, want het Mexicaansche volk verwachtte een witten God en Montezuma was onder de velen, die Cortez als dezen aanzagen.

Als zoodanig werd hij dan ook ontvangen, doch Guatemoczin, die de laatste Aztekenvorst zou zijn van een tot ondergang gedoemd volk en den marteldood zou sterven, omdat hij de schatten van de Azteken, die in het meer geworpen zouden zijn, niet wilde verraden, deed eindelijk den sluier van de oogen der bedrogenen wegvallen. Hier zal niet getracht worden om den strijd te schilderen, die tusschen Spanjaarden en Azteken in de stad en op de dijken van de Mexicaansche meren, die Tenochtitlan omringden, zich afspeelde. Lees daarvoor Prescott's „The conquest of Mexico“ en gij zult geboeid worden als door den spannendsten roman.

Cortez ontmoette daarin zijn „noche triste“ waarbij de sterke man verslagen zat onder den boom, die thans nog verbeeld wordt in Tacuba, een van Mexico City's voorsteden. Doch hij kwam terug en het Aztekenrijk was ten einde. Veel valt er nog van de wonderbare geschiedenis van dit land te vertellen. Niet zoozeer onder de 300-jarige heerschappij van Spaanje, maar temeer nadien, nadat Hidalgo, de priester-patriot, in 1812 den strijd aanbond, die na tien jaren eindigde met de verdrijving der Spanjaarden, die het langst zich handhaafden in het fort van San Juan de Ulua te Vera Cruz.

Het is een tijd van binnenlandsche moeilijkheden, revoluties en buitenlandsche inmenging, waarbij namen als Benito Juarez en Maximiliaan van Oostenrijk naar voren komen. De tijd van den grooten Diaz bracht Mexico evenwel veertig jaar rust en welvaart. Men zou hiervan nog veel kunnen vertellen, doch zulks zou bladzijden kunnen vullen en er is slechts getracht aan te toonen, dat Mexico is en altijd is geweest het land der mogelijkheden. Dat is ook het aantrekkelijke, thans nog — al begrijpt hij, die nimmer daar was, zulks vermoedelijk niet — dat elke dag, elk uur iets onverwachts kan brengen.

De woorden mogen hierbij aangehaald worden, die Mrs. O'Shaughnessy, vrouw van den toenmaligen Amerikaanschen Gezantschapssecretaris te Mexico City in haar „Diplomatic days“ schreef:

„The might and beauty of the great Spanish civilization, set in a frame of exceeding natural loveliness, kindled new enthusiasms and to it all was added the spectacle of that most passionately personal of human games, Mexican politics.“

Voor de nieuwe Kamer is echter van meer belang dat Mexico ook op oeconomisch gebied het land der onbegrensde mogelijkheden is.

Doordat men er alle klimaten ter wereld aantreft, van de tropische via de sub-tropische tot de gematigde zone, om eindelijk de sneeuw-majesteit van den hoogsten vulkaan ter wereld, de Popocatepetl, te bereiken, heeft men de gewassen van alle zones. Tabak, koffie zijn er, suiker en tarwe groeien vaak naast elkander. Het sisal, de benenquén van Yucatan, heeft een wereldmonopolie. In Mexico City krijgt men het gansche jaar aardbeien met room. De Mexicaansche hoogvlakte, waarop de hoofdstad ligt, is ongeveer 2300 Meter hoog, de Popocatepetl ongeveer 5500 M. Het is een land overvloeiende van melk en honig, waar men slechts in de groote vlakten in het Noorden soms de noodige irrigatie mist. Wat delfstoffen betreft, is Mexico het grootste zilverproducerende land ter wereld, terwijl het na de Vereenigde Staten als nummer twee voor petro-

leum staat. Deskundigen zijn echter wel eens pessimistisch omtrent de toekomst der olie nu de zuidelijke terreinen beneden Tampico spoedig uitgeput zijn. Goud, koper, lood, ijzer, zink, kwik, marmer worden in Mexico aangetroffen.

Mexico zou self-supporting kunnen zijn en toch wordt er nog voor miljoenen pesos aan maïs, het hoofdvoedsel van de bevolking geïmporteerd. Hoe komt dit?

Wanneer men iemands vriend is, durft men ook op de feiten van dien vriend te wijzen, dat is het bewijs van goede vriendschap. En daarom zij hier ook in het kort gezegd, wat Mexico deert. Mexico's constitutie in figuurrijken en in letterlijken zin genomen, is niet goed. Omdat men geen rekening heeft gehouden met de werkelijkheid, heeft men in Mexico een Constitutie, een Grondwet, ingevoerd, die tot de allernieuwste behoort, maar die in plaats van democratie despotisme, in plaats van vrijheid chaos en in plaats van gelijkheid onderdrukking met zich medebracht. Deze Constitutie is de knagende ziekte in Mexico's constitutie.

Mexico is een nieuw land, een land, dat tot de rijkste der wereld behoort, doch *zichzelf* met zijn bevolking van 16.000.000 zielen, waarvan ongeveer 3.000.000 blanken, 4.000.000 Indianen en de rest mestiezen, niet tot ontwikkeling kan brengen. Vreemd kapitaal is daarvoor noodig, geriskeerd door mannen met durf en moed, met gevaar voor leven en goed. Dat deze hulp voor Mexico onmisbaar was begreep Diaz volkomen. Uit dien tijd dateeren de groote werken van spoor en tram, de geboorte der petroleumindustrie. Doch sindsdien is de revolutie weder over het land gegaan en is verwaarloosd, wat niet verwoest werd. Wat is er bijv. van de bloeiende suikerindustrie van Morelos over? Doch er is erger. De autoriteiten, niet alleen de provinciale, doch ook de federale, nemen maatregelen, die het vreemde kapitaal zeer belemmeren.

De gedragslijn ten opzichte van de mijnbouw-politiek gevolgd, waarbij verkregen rechten niet meer erkend werden, heeft o.a. bij het buitenlandsche kapitaal veel kwaad bloed gezet.

Ook de agrarische wetgeving vond onjuiste toepassing. In het Noorden als Sonora, waar de groote latifundia zijn en de Indiaan niet voldoende akkergrond heeft, moge zij nut hebben, zij wordt ook ten opzichte van vreemdelingen toegepast op zeer vreemdsoortige wijze. Een onzer landgenooten, die een mooie hacienda in Oaxaca had, werd daarvan de dupe. De Indianen vroegen verdeling van zijn grond; zij verkregen die en de eigenaar ontving de fiscale waarde, die ongeveer een twintigste was van de werkelijke, in papier, dat in Mexico niets waard is. De Indianen haalden den oogst er af en verhuurden daarna de hacienda aan een Spanjaard, die mooi weer speelt met den moeizamen pioniersarbeid van onzen landgenoot. Gelukkig schijnt deze na langdurige, ook diplomatieke, onderhandelingen een gedeelte van zijn geld terug te ontvangen, zoodat hij niet meer „amolado”, dat is geruïneerd, is.

Wat zal de taak van de Kamer van Koophandel tegenover dit alles zijn?

Een zeer bescheidene, althans voorloopig. Eenerzijds het dienen van Mexico's belangen hier te lande door, met allerlei middelen, bekendheid aan dit rijke en schoone land te geven. Maar daardoor wordt Nederlands belang bevorderd, daardoor worden de oogen geopend voor de „opportunities”, die Mexico biedt, ook voor onze landgenooten. Het zal dan mogelijk zijn, dat de Kamer aan die landgenooten nadere inlichtingen geeft, dat zij bevordert, dat op een of andere wijze, een gemeenschap van belangen tot stand komt. Men zou er op kunnen wijzen, dat verschillende Nederlandsche belanghebbenden te zamen zouden kunnen bevrachten. Zij zal in Mexico een vertrouwden tegenwoordiger benoemen, die aan de andere zijde van den Oceaan als hare mandataris zal optreden. Kortom de Kamer dient de beurs te worden waarin de belanghebbenden op Mexico elkaar ontmoeten.

Op een enkel punt zou nog gewezen kunnen worden. Er zijn ook immigratiemogelijkheden voor onze landgenooten in Mexico. Voor het oogenblik zijn die niet zoo schitterend, omdat ook de malaise dit land treft. En hij, die de rust van een Nederlandschen bagijnshof prefereert, moet niet naar Mexico's hoogvlakten gaan. Het leven is daar avontuur. Voor ons land zal de emigratie dringend worden. Onze bevolking, nu reeds over de 7.000.000 zielen, stijgt snel. Wij moeten er uit. Daarom is het zoo jammer, dat wij bij al onze koloniën er geen enkele hebben, die in een gematigde zone ligt, waar Nederlanders zich blijvend zouden kunnen vestigen, zooals het Britsche Rijk er verschillende heeft in Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika en Canada.

In het bovenstaande is zuur met zoet vermengd. Doch

dit alles is zoo gezegd, in goede vriendschap, omdat die vriendschap werkelijkheid is. Men beweert wel eens, dat hij, die de wateren van Mexico drinkt, daar immer weder terugkeert. De groote persoonlijke vrijheid, die men daar geniet, het heerlijke klimaat en de schitterende natuur, doch zelfs de warmte in de Wild-Westtown Tampico en van Vera Cruz, zij hebben een „spell”, er is iets in de lucht, dat niet te vatten is en dat alleen begrepen kan worden door hem, die er geweest is.

In het mooie boekje van Charles Macomb Flandrau: „Viva Mexico” wordt beschreven hoe men daar op een plaza kan zitten van een kleine Mexicaansche stad, uren lang. En er zitten ook anderen uren lang. Niemand voert iets uit. Alleen de bolero, de schoenpoetsers, komt wel eens de schoenen poetsen van hen, die op de banken op de plaza rusten van een vermoeienis, die zij niet hebben. En ofschoon niemand iets doet, kan men zich uren lang bezig houden met te kijken naar hen, die ook niets doen. „Spellbound”.

Dit onbegrijpelijke doet hen, die in Mexico zijn geweest, soms met heimwee denken aan die zonovergoten vlakten, met hun bloemen en hunne in kleur wisselende laagten en hoogten en doet hen zeggen en herzeggen: „Viva Mexico”.

Uitgaven van het Koloniaal Instituut. — Het Koloniaal Instituut deelt ons mede, de volgende drie zijner uitgaven tegen gereduceerden prijs voor de lezers van dit blad beschikbaar te stellen:

De Europeesche Landbouw in Nederlandsch-Indië door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. 80 pagina's; 20 foto's. (Suikerriet, tabak, indigo, cassave, thee, koffie, cacao, kina, rubber, cocosnoten).

Mijnbouw in Nederlandsch-Indië door Dr. R. J. van Lier. 60 pagina's; 11 foto's; 1 kaartje. (Steenkool, tin, goud, zilver, petroleum, ijzer).

Deze twee samen f 1,75; per stuk f 1,—.

Indië's Jonge Kracht door C. Lekkerkerker. Enige der nieuwere gegevens omtrent de koloniale huishouding van Nederlandsch Oost-Indië. Prijs f 2,—.

Alles franco, mits per postwissel besteld aan de Centrale Boekerij van het Koloniaal Instituut, Mauritskade 65/66, Amsterdam.

Een oordeel van Keynes over het Dawesplan en de leening aan Duitschland. —

In den vorm van antwoorden op een viertal vragen schrijft Keynes in de jongste „Nation” een veelszins merkwaardig artikel over het Dawes-plan en de leening aan Duitschland.

De eerste vraag luidt: Is de leening een essentieel onderdeel van het plan der deskundigen? Economisch en financieel, is zijn antwoord: Neen; diplomatiek en psychologisch: Ja. Aangezien Duitschland niet verwacht wordt een surplus beschikbaar te hebben in het eerstvolgende jaar of gedurende langeren termijn, doch Frankrijk van geen uitstel van betaling wilde weten, hebben Engeland en de V. S. besloten, den last der eerste betalingen op zich te nemen, om Frankrijk gunstig te stemmen. Dit is de eene helft van het diplomatieke argument. De andere is geleverd door het feit, dat de publieke opinie in Duitschland aan een leening door het buitenland een beatekenis hechtte, geheel buiten verhouding tot het daarmede gemoeide bedrag, evenals dit met de Fransche openbare meening t. o. v. het direct ontvangen van bedragen voor de schadevergoeding het geval was. Over de Groote Internationale Leening is jaren gepraat en ze is het eenige onderwerp, waarover Frankrijk en Duitschland het altijd eens zijn geweest, daar door haar de reparatielasten, althans in eersten aanleg, op de schouders van Engeland en de V. S. zouden komen te rusten. Een geringe concessie op dit punt — gering, want Duitschland neemt een bedrag op, dat het a.s. Juli aan schadevergoeding zal hebben betaald — was derhalve van beslissenden psychologischen invloed in Frankrijk en Duitschland.

Keynes' tweede vraag is: Zal de leening een onmiddellijke en groote uitwerking hebben door het

vergrooten van Duitschlands internationaal concurrentievermogen?

De schrijver meent van niet. Het bedrag, dat op deze wijze ter beschikking van Duitschland wordt gesteld, is gering, vergeleken bij de bedragen, die het als bedrijfskapitaal behoeft. Deze kleinheid van het bedrag is een gevolg van de dekkingsvoorschriften, ontworpen voor de nieuwe bank. Keynes noemt hier nog de oorspronkelijke regeling van het Dawes-plan, nl. 33 pCt. gouddekking voor de biljetten en 12 pCt. voor de deposito's. Intusschen is dit voorschrift reeds vervangen door 40 pCt. gouddekking voor de biljetten, terwijl voor de deposito's geen voorschriften zijn gegeven. Van invloed op zijn redeneering is zulks echter niet. Deze is in het kort, dat ruw geschat ongeveer een derde van de leening in den vreemde zal moeten worden gelaten, ten einde de „goudvoorraad” op te voeren tot het in de huidige omstandigheden vereischte bedrag. Hierbij is dan nog geen rekening gehouden met de aflossing in April 1926 van de goudschatkistbiljetten, waarvoor een deel van het goud der Rijksbank als onderpand dient.¹⁾

Waar circulatie (en rekening-courant saldi) ver beneden het normale zijn, zou bij een terugkeer daartoe meer dan de geheele leening voor evenvermeld doel noodig zijn. De praktijk zal dus waarschijnlijk zijn, dat minstens de helft der leening in het buitenland zal moeten worden gelaten om een marge te hebben voor een spoedig intredende uitzetting der circulatie (en deposito's).

Aldus is het mogelijk, dat een aanzienlijk deel der te Londen en New York opgenomen bedragen deze plaatsen nooit zal verlaten, doch aldaar à deposito zal blijven. Duitschland zal dan dus geld leenen tegen (zeg) 8 pCt. en terzelfdertijd de helft weer uitzetten tegen (zeg) 2 pCt. Het is niet plausibel, dat deze transactie of Engeland zal ruineeren of de hoeveelheden katoen, koper e. d., die Duitschland in staat is te koopen, sterk zal vermeerderen.

Alleen dan kan, naar schr. opmerkt, een deel der leening vrijkomen, als men in Duitschland de dekking tot den prijs der biljettenbelasting beneden het minimum laat dalen. Daarmede moet echter automatisch een hoog disconto gepaard gaan. Ook op deze wijze zal de leening er dus weinig toe kunnen bijdragen de credietspanning in Duitschland te verminderen. Het in het voorgaande geschetste vastleggen van Duitschlands liquide middelen acht schr. een fout in het Dawes-plan.

Is de leening een goede belegging? luidt de derde vraag. Aangestipt zij uit het antwoord, dat K. er op wijst, dat het Dawes-rapport niet duidelijk uitspreekt, of de leening verzekerd is door alle Deutsche betalingen, dan wel slechts door de remises in contanten, die het Transfer Committee misschien in staat is naast de leveringen in natura te doen plaats vinden. Zouden deze laatste tot £ 40.000.000 of £ 50.000.000 per jaar stijgen, dan is de leening niet goed verzekerd.

Regelt het Dawes-plan het herstelvraagstuk definitief? Het antwoord op deze vierde vraag luidt, dat zij, die het plan uitvoerbaar achten of van oordeel zijn, dat het herstelvraagstuk er definitief mede geregeld is, zullen worden teleurgesteld.

Twee redenen waren er, het te aanvaarden. Primo, dat onder dekking van het plan de Franschen de Roer konden ontruimen, secundo, dat de samenstellers het, er, volgens K., op hebben aangelegd, dat het, naarmate de tijd voortschrijdt, zijn eigen onuitvoerbaarheid zal aantoonen. Het geeft een korte adempauze, dat is alles, doch het bevat als gevolg van een concessie

¹⁾ In de Alg. Verg. van de Reichsbank op 4 dezer heeft President Schacht medegedeeld, dat de nieuwe bank de totale verplichtingen van het Rijk, voortvloeiende uit de zich reeds voor de helft bij de Reichsbank in portefeuille bevindende 252 miljoen Mrk. Dollarschatkistbiljetten zal overnemen, als gedeeltelijke prijs voor het verkrijgen van een monopolie gedurende 50 jaar.

sie aan diplomatieke moeilijkheden twee fatale fouten.

In de eerste plaats laat het Duitschland niet den tijd, weder op zijn verhaal te komen, d.w.z. zijn bedrijfskapitaal aan te vullen, waarvoor schr. naar raming £ 500.000.000 noodig acht. Buitenlanders zullen geen groote bedragen in Duitschland investeeeren, zoolang het Dawes-plan boven het land hangt. Derhalve zal de aanvulling van het bedrijfskapitaal dienen te geschieden uit Duitschlands eigen besparingen. Doch dit kan niet samengaan met een regeling, waarbij het land ieder jaar het vel over de ooren wordt gehaald. Het plan zal derhalve niet in vollen omvang kunnen werken en dat deel ervan, dat gedurende zekere tijd kan worden uitgevoerd, zal wellicht het herstel verhinderen van Duitschlands volle concurrentievermogen. Dit neemt niet weg, dat Duitschland, indien gedwongen tot het produceren van export-artikelen, die met de Engelsche concurreeren, tegen arbeidsvoorwaarden, die de Engelsche arbeiders niet zouden dulden, schadelijk voor de Engelsche belangen zou kunnen zijn. Anderzijds is K. niet van meening, dat het herstel der normale welvaart in Duitschland nadeelig voor Engeland zou zijn.

In de tweede plaats wil het Dawes-plan een systeem in werking stellen, dat zich volgens schr. niet verdraagt met beschaving of de menschelijke natuur. De verschillende contrôle-organen, die het instelt, zullen het iederen Duitschen patriot zijn plicht doen achten, te doen wat hij kan, om verarring te schepjen en het stelsel te laten vastloopen.

„Geen herstelbetalingen zullen ooit van Duitschland worden verkregen, dan zoodanige, middelmatig groote sommen, welke goed binnen zijn bereik vallen en die het vrijwillig zal betalen. Het Dawes-plan geeft voor, dat het meer tracht te bereiken. Daarom zal het falen. Doch ik waag het te veronderstellen, dat de buitenlandsche contrôle-organen en de ingewikkelde machinerie van het Plan door de samenstellers niet zijn bedacht in een geest van verdrinking, doch om, wanneer de ineenstorting komt, zoo volledig mogelijk te demonstreeren, dat iedere mogelijke voorzorgsmaatregel is genomen en de ineenstorting derhalve nergens anders het gevolg van was dan van de innerlijke onmogelijkheid van de gestelde taak.”

De termijnen van het in werking treden der Londensche overeenkomsten. — Hieronder volgt een overzicht der in bijlage III bij het slotprotocol genoemde termijnen voor het in werking treden der overeenkomsten van Londen, in hoofdzaak ontleend aan den „Wirtschaftsdienst”. Als oorspronkelijke aanvangstermijn voor alle transacties was de 15de Augustus vastgesteld, daar men veronderstelde, dat op dien dag de verschillende Deutsche uitvoeringswetten aangenomen zouden zijn. Daar echter de conferentie eerst op den 16den haar werkzaamheden eindigde, is reeds in het slotprotocol een verlenging van bovengenoemden termijn met zeventien dagen aangekondigd.

15 Augustus. Oorspronkelijk uitgangspunt voor de termijnberekening. Uiterlijk op dezen dag moest de Commissie van Herstel in staat zijn officieel vast te stellen dat

a. de voor het in werking stellen van het plan vereischte Deutsche wetten in den door haar goedgekeurden vorm, zijn afgekondigd;

b. de Agent-Generaal voor de Herstelbetalingen zijn werkzaamheden heeft aanvaard.

Aangezien deze termijn, het begin van de overgangsperiode door het plaats vinden van de onderteekening van het slotprotocol op 30 Augustus, met zeventien dagen is verlengd, worden hieronder de overeenkomstige verschuivingen van de overige termijnen tusschen haakjes toegevoegd. Op deze laatste komt het dus aan.

15 Augustus (1 September). Vervaldatum van de eerste Deutsche betaling (20 miljoen goudmark). De overgangsperiode duurt 35 dagen, waarin

83 miljoen goudmark per maand moeten worden gestort, $\frac{1}{12}$ van de in het deskundigenplan vastgestelde eerste annuïteit van 1 milliard, onder aftrek van de door de bezettingstroepen tijdelijk geïncasseerde invoerrechten en heffingen, van de geraamde maandelijksche opbrengst van de Engelsche Reparations-Recovery-Acts en van dergelijke maatregelen door andere geallieerde regeeringen getroffen, zowel als van de betalingen aan bezettingstroepen gedaan, doch gedurende de overgangperiode vermeerderd met de hieronder (zie 25 Aug.) genoemde 2 miljoen goudmark. Deze stortingen worden uitsluitend als voorschot op de eerste Deutsche annuïteit (800 mill. leening plus 200 mill. spoorweg-obligatiën) beschouwd en later hiermede verrekend. Verdere stortingen vinden met tusschenpoozen van 10 dagen plaats, overeenkomstig de door den Agent-Generaal voor de de Herstelbetalingen te treffen regeling.

18 Augustus. Ontruiming van het gebied van Offenburg en Appenweier.

23 Augustus (9 September). Opheffing van de in- en uitvoerrechten, geheven aan de tolgrens tusschen bezet en onbezet Duitschland.

25 Augustus (11 September). Eerste betaling door de Fransche en Belgische Regeering uit de opbrengst der belastingen en andere heffingen en de zuivere winst der spoorwegregie aan den Agent voor de Herstelbetalingen (onder aftrek van 2 miljoen goudmark per maand ter dekking der perceptiekosten). Deze stortingen vinden plaats in de overgangperiode vanaf de eerste vaststelling door de Commissie van Herstel (15 Augustus resp. 1 September) tot de tweede op 20 September (resp. 6 October. (Zie hieronder).

31 Augustus. Begin van de ontruiming der zône van Dortmund en Hörde, alsmede van alle niet tot het Roergebied behorende gebieden, die sinds 11 Januari 1923 bezet zijn geworden. De voorbereiding der ontruiming begint, volgens overeenkomst, op den dag na de definitieve onderteekening van het Londensche protocol, terwijl de ontruiming vermoedelijk eerst einde October zal zijn afgelopen.

5 September. (22 September.) Vermindering van de belemmeringen van personen-, goederen- en wagenverkeer tusschen bezet en onbezet gebied. Afschaffing van de tolgrens tusschen bezet en onbezet Duitschland. Heffing van belastingen en andere heffingen binnen het bezette gebied overeenkomstig de in het onbezette Duitschland van kracht zijnde wetten en tarieven.

20 September, (6 October.¹⁾ Op dezen dag, die, volgens art. 3 van bijlage III zoo noodig door de Commissie van Herstel vroeger kan worden gesteld of uitgesteld, moet de Commissie de voltrekking der volgende maatregelen kunnen vaststellen.

I. Benoeming van alle in het Dawes-rapport genoemde uitvoerings- en contrôle-organen.

II. Definitieve oprichting der Deutsche Goudbiljettenbank en de Rijksspoorwegmaatschappij.

III. Afgifte der certificaten van de spoorweg- en industrie-obligatiën aan de trusteees.

IV. Het afsluiten van contracten, waardoor de volteekening der leening van 800 miljoen goudmark verzekerd wordt.

Hiermede wordt de overgangperiode geacht geëindigd te zijn.

Gelijk dezer dagen is bericht heeft de Commissie van Herstel van haar evengenoemde bevoegdheid gebruik gemaakt en op verzoek van Owen Young dezen

¹⁾ Dit is één dag voor het verstrijken van den 17-daagschen termijn. Doch zoo zijn er enkele merkwaardige verschillen meer in de termijnbepaling. Zoo is b.v. de datum van de 2e constateering vastgesteld op 15 Augustus plus hoogstens 35 dagen, hetgeen volgens bijlage III uiterlijk 20 September is, i. p. v. 19 September. Telt men hierbij 17 dagen, dan komt men op 6 October. Twintig dagen na de eerste vaststelling valt volgens annexe III op 5 September i. p. v. 4 September (zie hierboven onder 5 September).

termijn een week verlengd, aangezien er nog eenigen tijd noodig bleek, met name voor de definitieve constateering van de centrale bank en de spoorwegmaatschappij, alsmede van alle contrôle-organen.

Het gevolg hiervan is, dat vier der volgende termijnen, die zijn gebaseerd op den datum, waarop door het constateeren van de hierboven onder I-IV genoemde feiten de Commissie van Herstel den overgangstermijn doet afloopen, eveneens een week worden verschoven. Hierbij komt het dus thans op den derden datum aan.

20 September. (6 Oct.—13 Oct.) Overdracht van alle spoorwegen van het Rijk aan de uiterlijk op dezen dag op te richten Rijksspoorwegmaatschappij.

5 October. (22 October). Zoo mogelijk behoort uiterlijk op dezen dag het deskundigenplan geheel in werking te zijn getreden.

5 October. (22 Oct.—29 Oct.) Overneming der Regiespoorwegen door de Organisatie-Commissie voor de Spoorwegen voor rekening der Rijksspoorwegmaatschappij. De Organisatie-Commissie zal zich hierop met de Regie in verbinding stellen om de geleidelijke algeheele overdracht voor te bereiden.

5 October (22 Oct.—29 Oct.) Op dezen dag moet de Commissie van Herstel vaststellen, dat door de bezettingsmachten (Frankrijk en België) de volgende maatregelen tot herstel van de fiscale en economische eenheid van Duitschland zijn getroffen:

I. Opheffing van de beperkingen, waaraan de Deutsche fiscale en economische welgeving sedert de bezetting van de Ruhr was onderworpen. Herstel der Deutsche autoriteiten in hun onbeperkte bevoegdheden, in het bijzonder ten aanzien van de administratie der invoerrechten, van den buitenlandschen handel, de bosschen en de spoorwegen. Hiermede corresponderende wijzigingen in de verordeningen, door de Rijnlandcommissie sinds 11 Januari 1923 uitgevaardigd, moeten plaats vinden.

II. Teruggave van alle mijnen, cokesovens en andere industriele, boschbouw- en scheepvaartondernemingen, die sedert de Roerbezetting door de bezettende mogendheden in pand zijn genomen.

III. Opheffing van de ter exploitatie van de panden in het leven geroepen bijzondere instanties (Micum).

IV. Opheffing der verkeersbeperkingen, die verder gaan dan in de Rijnlandovereenkomst bepaald.

20 November (7—14 Dec.) Beëindiging van de feitelijke overdracht der Regiespoorwegen aan de Rijksspoorwegmaatschappij.

10 Januari 1925. Over de ontruiming der Engelsche zône van Keulen, die volgens het verdrag van Versailles op dezen dag zou moeten plaats vinden, is te Londen tusschen de geallieerden geen bindende overeenkomst tot stand gekomen.

16 Augustus 1925. Deze dag is in het schrijven van de Minister-Presidenten der beide bezettende mogendheden aan den Rijkskanselier als allerlaatste termijn voor de ontruiming van het Ruhrgebied opgegeven. Hetzelfde geldt voor de drie Ruhrhavens Düsseldorf, Duisburg en Ruhrort.

1 September 1925. Op dezen dag begint het tweede jaar in den zin van het Dawes-plan te loopen. Duitschland heeft dan de volgende betalingen te doen aan den Agent-Generaal voor de herstelbetalingen:

In miljoenen goudmark.

Data	Uit de Staatshuishouding	Intrest van spoorweg-obligatiën	Verkeersbelasting	Intrest van industrie-obligatiën	Totaal
1 Sept. '25-31 Aug. '26 ¹⁾	—	595	250	125	1220
1 Sept. '26-31 Aug. '27	110	550	290	250	1200
1 Sept. '27-31 Aug. '28	500	660	290	300	1750

1 September 1928. Op dezen dag begint het

¹⁾ In dit jaar moeten bovendien 250 miljoen goudmark uit den verkoop van spoorwegaandeelen voldaan worden.

eerste „normale jaar” in den zin van het Dawesplan te loopen; de te storten sommen zijn dezelfde als in het jaar 1927/28; alleen moet de staatshuishouding 1250 miljoen Mark op brengen.

BOEKAANKONDIGINGEN.

De Verkeersbedrijven van den Staat (Spoorwegen; Post-, Telegraaf- en Telefoondienst; Havenwezen) door S. A. Reitsma. Publicatie No. 17 van de Vereniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken.

Deze 240 octavo-bladzijden tellende praeadvies over de vragen:

1. Welk standpunt dient in verband met de resultaten der laatste jaren in financieel en economisch opzicht tegenover de landsbedrijven te worden ingenomen?

2. Is voor een richtige vervulling van de aan die bedrijven toegedachte taak een wijziging van de bestaande organisatie wenschelijk en zoo ja, welke vormen een vervolg op „Tijd- en Strijdvragen”, welk werk van denzelfden schrijver in „E.-S. B.” van 27 Februari 1924 werd aangekondigd.

Wederom heeft de schrijver, thans vooral voor deskundigen, getracht licht te doen schijnen op het overheidsbeheer van verkeersbedrijven met een monopolistisch karakter. Bij die bedrijven acht hij in Indië den eisch van financieele zelfgenoegzaamheid niet steeds gemotiveerd. Wel moet een commercieele boekhouding, waar deze nog niet plaats had, z.i. spoedig worden ingevoerd. Hierbij verdient het aanbeveling om op de kapitaalsrekening af te schrijven die bedragen, welke om algemeen economische redenen of uit militaire of bestuursoverwegingen daarvoor in aanmerking komen, terwijl ook een deel als crisisuitgaven beschouwd kan worden. Er moet naar gestreefd worden, dat voor de aldus gereduceerde kapitalen-rente en afschrijving wordt opgebracht, terwijl de exploitatiekosten mede uit de inkomsten bestreden moeten kunnen worden. Eventueele tekorten moeten uit de algemeene middelen worden bijgepast, terwijl mogelijke overschotten, nadat speciale fondsen ten behoeve van onrendabele uitbreidingen zijn gevormd, ten bate van diezelfde algemeene middelen moeten komen. Voor regeling van deze en verwante aangelegenheden (o.a. directe financieele contrôle op de bedrijven door een onder den departementschef van Gouvernementsbedrijven werkende afdeling van den Gouvernementsaccountantsdienst) wenscht de heer Reitsma spoedige afkondiging van een Indische Bedrijvenwet. V.

ONTVANGEN:

Amsterdamsche Bank, Amsterdam. Finanzwirtschaftliche Uebersicht der Statistischen Abteilung. No. 1. September 1924.

Met deze publicatie heeft de Amsterdamsche Bank haar plaats ingenomen in de rij der bankinstellingen, die ter voorlichting hunner buitenlandsche relaties op min of meer gezette tijden een overzicht van den financieel-economischen toestand van hun land publiceeren. Zij heeft daarbij het voorbeeld van het Skandinaviska Aktiebolaget, in welks kwartaalsbericht men vrijwel geregeld een bijdrage van Prof. Cassel kan aantreffen, gevolgd en brengt in dit eerste nummer, naast het overzicht, dat de titel aangeeft, een beschouwing van Prof. Bruins over de conferentie van Londen, die als ondertitel draagt: van het monetaire naar het handelspolitieke probleem.

Voorlichting bij beroepskeuze in Nederland. Samen-gesteld door den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling en uitgegeven in opdracht van het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid. 's-Gravenhage, 1924. Martinus Nijhoff.

In zijn voorbericht bij deze publicatie brengt de directeur van den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeids-

bemiddeling in herinnering, dat in 1919 een publicatie van dien dienst verscheen, den toestand van de bemoeiingen met voorlichting bij beroepskeuze in Nederland op 1 Juni van dat jaar beschrijvende. Waar in den sinds verlopen tijd, dank zij het initiatief van gemeentebesturen, zoowel als van particuliere vereenigingen, belangrijke veranderingen plaats grepen, scheen het goed, weder een beeld te geven van wat in Nederland op dit gebied wordt gedaan.

Na een overzicht van de ontwikkeling der voorlichting worden ten eerste de plaatselijke instellingen, hun organisatie, terrein van werkzaamheden, werkwijze enz. behandeld. Daarop volgen de instellingen voor het geheele land, w.o. die, welke zich bezighouden met de beroepskeuze door vrouwen en meisjes, met betrekkingen in Nederlandsch-Indië en landverhuizing. Op een behandeling van het vraagstuk der centrale organisatie en een aantal statistische gegevens volgt dan tot slot een Nederlandsche bibliografie inzake beroepskeuze.

Canada of the Future. Montreal, The Royal Bank of Canada.

Canada kan nog veel menschen gebruiken. De immigratie, die in de jaren 1910 t/m. 1914 gemiddeld ongeveer 320.000 bedroeg, beliep in 1923 slechts 137.000. Als men in aanmerking neemt, dat voor een deel der immigranten het land slechts een doorgangshuis is naar de Vereenigde Staten, is het begrijpelijk, dat men er al zijn best doet, nieuwe bewoners aan te trekken. Vooral daartoe dient ook dit boekje, dat zich behalve met een uiteenzetting van den huidige toestand ook bezighoudt met hetgeen het volgende decennium waarschijnlijk zal brengen. De schrijver vertrouwt, dat het geleidelijk aan overwinnen van de crisis in staat zal stellen tot een hervatting van den snellen bevolkingsaanwas van voor 1914. Niet alleen voor de verdere economische, vooral agrarische ontwikkeling is dit van belang — de Canadian Pacific heeft nog rond 4.150.000 acres land te koop — doch ook voor de verlaging per hoofd der bevolking van de staatsschuld, die op 29 Februari 1924 bijna \$ 2.5 milliard bedroeg bij een zielental van om en bij de negen millioenen.

Het geschrift, dat zich niet in details verliest, bevat in kort bestek veel wetenswaardigs over het land, zijn hulpbronnen, openbare financiën, bankwezen en tariefwetgeving.

MAANDCIJFERS.

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

	JULI	1922	1923	1924
Inlagen	f 11.024.173	f 11.281.647	f 12.099.276	
Terugbetalingen ...	„ 10.411.331	„ 9.395.120	„ 10.886.880	
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 235.828.484	„ 294.991.067	„ 301.021.467	
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 45.278.550	„ 44.458.200	„ 44.789.400	
Spaarbankboekjes:				
Aantal nieuw uitgegeven	10.284	10.361	10.198	
Aantal geheel afbetaald	7.573	7.131	7.703	
Aantal in omloop op ultimo	1.927.527	1.942.095	1.961.509	

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Mei 1924		Juni 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten..	37505	f 17.156.518	33471	f 13.199.335
door overschrijving 1)...	123342	„ 127.524.013	122696	„ 129.905.306
Particuliere rekeninghoud.	22095 2)	„ 32.385.061	22267 2)	„ 29.433.094
Saldo te goed part. rek. ult.	—	„ 18.096.642	—	„ 18.731.225
Deposito's voor een jaar vast.	2302	„ 7.363.100	2294 2)	„ 7.326.400

1) Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentendiensten, zijnde f 76.342.020,24 in Mei 1924 en f 83.483.048,34 in Juni 1924.

2) Aantal.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND AUGUSTUS 1924

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
I Dieren en dierlijke producten	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
II Plantaard. voortbrengselen	17.500.582	10.815.684	65.008.347	42.098.981	—	—	47.507.765	31.283.297
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarv.	258.259.265	41.457.042	121.338.806	24.850.581	136.920.459	16.606.461	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	787.035.457	26.118.432	402.522.925	9.493.502	384.512.532	16.624.930	—	—
IV Meel en meelfabrieken	164	13.467	56.046	2.599.050	—	—	55.882	2.585.583
V Chemische producten, geneesmiddelen, verifwaren en kleurstoffen	20.948.909	3.146.213	30.066.684	5.178.517	—	—	9.117.775	2.032.304
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrieken van deze stoffen, n.a.g.	23.441.405	4.072.005	8.312.069	3.662.369	15.129.336	409.636	—	—
VII Hout en fabrieken van hout en dergelijke stoffen; meubelen v.a.s.	66.162.351	9.864.737	33.703.638	10.690.489	32.458.713	—	—	825.752
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	201.383.326	14.353.514	7.116.547	989.220	194.266.779	13.364.294	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	2.206.162	4.527.868	1.787.568	2.848.275	418.594	1.679.593	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	7.206.397	24.324.771	5.811.611	14.459.610	1.394.786	9.865.161	—	—
XI Glas	31.297.874	1.490.380	11.651.528	771.281	19.646.346	719.099	—	—
XII Papier	5.431.430	1.334.346	2.608.927	755.599	2.822.503	578.747	—	—
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	7.401.009	2.709.680	23.092.562	3.492.112	—	—	15.691.553	782.432
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	32.063.183	12.605.013	27.756.907	11.187.066	4.306.276	1.417.947	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	5.696.546	4.321.536	1.927.633	1.155.917	3.768.913	3.165.619	—	—
Totaal	15.615.227	13.275.517	8.512.739	6.139.065	7.102.488	7.136.452	—	—
Handelsbew. zond. goud. en zilver. munten muntmat. (groep IIIb)	1.481.649.287	174.430.205	751.274.537	140.371.634	730.374.750	34.058.571	—	—
	1.481.649.123	174.416.738	751.218.491	137.772.584	730.430.632	36.644.154	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer ¹⁾			
	1921	1922	1923	1924	1921	1922	1923	1924
Januari	214.136.278	152.495.668	173.045.849	177.606.065	115.835.310	86.106.447	91.487.819	116.522.007
Februari	170.369.270	152.353.594	162.189.535	185.223.674	120.956.498	84.204.248	94.601.855	125.465.290
Maart	213.830.220	180.328.763	165.440.620	186.545.160	107.204.662	112.879.875	106.977.347	131.906.705
April	195.772.602	167.451.702	169.639.064	189.679.735	108.819.697	92.729.841	97.005.415	136.430.618
Mei	168.114.951	194.080.257	160.129.701	218.738.134	93.818.710	108.423.679	104.128.702	135.531.201
Juni	188.559.719	150.899.735	159.533.444	188.780.540	120.815.908	100.680.880	97.860.255	110.838.833
Juli	170.674.007	163.863.700	157.464.022	198.162.017	105.420.129	104.572.575	95.693.919	134.417.411
Augustus	186.640.179	178.807.927	150.975.066	174.416.738	142.544.083	99.442.892	107.933.082	137.772.584
Tot. Jan./Aug.	1.508.097.226	1.340.281.346	1.298.417.301	1.519.152.063	915.414.997	789.040.437	795.688.394	1.028.815.949
September	197.271.439	164.616.506	166.474.283		135.749.765	115.612.131	127.720.569	
October	179.043.171	186.643.442	192.923.258		114.694.641	112.003.008	125.848.400	
November	175.806.364	172.295.111	176.660.045		106.623.879	104.350.396	126.123.548	
December	180.000.903	163.762.355	174.750.818		97.115.318	100.225.239	127.839.691	
Totaal	2.240.219.103	2.027.598.760	2.009.225.705		1.369.598.600	1.221.231.221	1.303.220.602	

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen en bunkerolie voor Ned. schepen.

EMISSIES IN SEPTEMBER 1924.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f	9.605.000,—	zijnde:
Almelo f 1.250.000,—	6 1/2 % obl. à 97 1/2 %.	
Gelderland f 4.000.000,—	5 1/2 % obl. à 98 3/4 %.	
's-Hertogenbosch f 1.500.000,	6 % obl. à 98 %.	
Utrecht f 3.000.000,—	6 % obl. à 98 7/8 %.	
Bank- en Credietinstellingen	985.000,—	zijnde:
Bank voor Nederlandsche Gemeenten	f 1.000.000,—	6 % obl. à 98 1/2 %.
Suikerondernemingen	5.000.000,—	zijnde:
Handelsvereniging „Amsterdam”	f 5.000.000,—	aand. à 100 %.
Diversen	693.000,—	zijnde:
Stichting Het Onze Lieve Vrouwe-Gasthuis te Amsterdam f 700.000,—	6 % obl. à 99 %.	
Totaal	f 16.283.000,—	
Totaal der emissies in Januari	f 11.862.250,—	
Februari	16.454.500,—	
Maart	22.987.400,—	
April	63.244.000,—	
Mei	4.803.000,—	
Juni	97.545.000,—	
Juli	17.940.000,—	
Augustus	63.001.528,75	
September	16.283.000,—	
Algemeen Totaal	f 314.120.678,75	

Bovendien:

f 24.180.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f 992,—
 800.000,— 6/m. „ „ „ 985,—
 „ 12.501.000,— 4 % Schatkistbiljetten 1.000,—
 terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op de uitgiften van Cie. Int. des Wagons Lits & des Grands Express Européens frs. 29.062.500 gew. aand. à 230 % en The Mutual Coal Mines of Canada Limited \$ 200.000,— aand. à 100 %.

Nederlandsch-Indische Leening 1923 D. In de vorige emissiestatistiek (p. 798 in het No. van 10 Sept.) wordt als door inschrijvers te storten bedrag op bovenstaande leening opgegeven 97 1/4 % van f 75 miljoen, zijnde f 72.937.500. Het blijkt ons intusschen, dat is toegewezen in Nederland f 61.953.500 à 97 1/4 % en in Indië f 13.046.500 à pari, zoodat door inschrijvers was te voldoen:

in Nederland	f 60.249.778,75
in Indië	„ 13.046.500,—
Totaal	f 73.296.278,75

Het totaal bedrag der vorige maand wordt dus rond f 63.001.530.

PRODUCTIE DER STEENKOLENMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

	1 Juli 1924	1 Aug. 1924	1 Aug. 1923
Aant. arbeiders bovengronds.	8.031	8.042	7.818
„ „ ondergronds.	21.620	21.732	20.698
Totaal	29.651	29.774	28.516
	Juni 1924	Juli 1924	Juli 1923
Netto productie in tonnen van 1000 KG. over de maand	469.074	551.164	452.863
waarvan kolensliik	23.598	19.632	25.206
Aantal normale werkdagen gedurende de maand:	24	27	26

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 5 1/2 24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Vrsch. in R. C. 6 1/2 24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 1/2 8 Nov. '23
Javassche Bank . . . 3 1/2 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 10 29 Dec. '23	slowakijë. . . 6 27 Mei '24
Bank v. Frankrijk 6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 15 12 Aug. '24
Belgische Nat. Bnk. 6 14 Feb. '24	N. Bk. v. Hong. 12 18 Sept. '24
Fed. Res. Bank N.Y. 3 8 Aug. '24	Bank v. Italië. 5 1/2 11 Juli '22
Bank van Spanje . . . 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Proton-gatie				
4 Oct. '24	4 1/8	3 1/2 - 3/4	3 1/8 - 3/4	—	—	2 1/2 - 3/4 1
29 S.-4 O. '24	4 1/8 - 1/2	3 1/2 - 4	3 1/8 - 7/8	—	—	2 1/2 - 3/4
22-27 S. '24	4 1/8 - 1/2	3 1/2 - 4	3 1/8 - 3/4	—	—	2 - 1/4
15-20 „ '24	2 3/8 - 4 1/4	3 - 3/4	3 1/8 - 1 1/2	—	—	2 - 1/4
1-6 O. '23	3 1/8 - 1/2	3 1/2 - 3/4	3 1/8 - 3/4	—	—	4 1/2 6 1/4
2-7 O. '22	3 7/8 - 7/8	3 1/2	2 3/8 - 3/8	—	—	4 - 5 1/4
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 1/2 2 1/2

1) Noteering van 3 October.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was de geheele week vrij sterk aangeboden. Geopend op ca. 11,57 werd aan het einde der week voor 11,51 afgedaan. Ook franken waren flauw, vooral Dinsdag was het aanbod groot. Later trad echter weder een gering herstel in, zoodat het koerspeil niet veel veranderde. Dollars waren eveneens aangeboden. De koersschommelingen waren echter zeer gering. Skandinavië bijna onveranderd voor Stockholm, wat vaster voor Christiania en Kopenhagen. Zwitserland vrij stationair. Spanje weder teruglopend. Na 35 op Maandagochtend werd aan het einde der week voor 34,25 afgedaan. Buenosaires vast. De vraag voor graanbetalingen blijft nog sterk aanhouden, zoodat de koers regelmatig oploopt. Heden werd voor 95 verhandeld. Indië weder flauwer ondanks de hoogere prijzen voor bijna alle Indische producten.

4 October 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
29 Sept. 1924	11.55 1/2	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.58 1/2	12.44	2.58 7/8
30 „ 1924	11.54 1/4	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.61	12.44	2.58 7/8
1 Oct. 1924	11.54 3/4	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.75	12.53	2.58 1/2
2 „ 1924	11.54	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.67 1/2	12.47 1/2	2.58 5/8
3 „ 1924	11.52 3/4	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.62 1/2	12.47	2.58 5/8
4 „ 1924	11.51 1/2	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.60	—	—
Laagste d.w. 1	11.50 3/4	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.50	12.36	2.57 7/8
Hoogste „ „ 1	11.56 1/2	0.62	0.0037	13.77	12.60	2.59 3/8
27 Sept. 1924	11.57 1/4	0.61 1/2	0.0036 1/2	13.65	12.50 4	2.58 7/8 4
20 „ 1924	11.60 1/4	0.62	0.0036 1/2	13.80	12.87 1/2 5	2.60 9/16 5
Muntpariteit	12.10	59.26 3)	50.41	48.—	48.—	2.48

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave. 2) Gulden per biljoen Mark.
 3) Gulden per 100 Mark. 4) Noteering van 26 September.
 5) Noteering van 19 September.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwit-serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
29 Sept. 1924	68.95	45.—	36.45	49.35	34.45	96 7/8 97 3/8
30 „ 1924	68.95	45.15	37.—	49.45	34.50	96 3/4 - 97 1/4
1 Oct. 1924	68.85	45.10	36.75	49.25	34.55	96 3/4 97 1/4
2 „ 1924	68.85	45.05	36.50	49.35	34.50	96 3/4 - 97
3 „ 1924	68.80	44.95	36.70	49.75	34.30	96 3/8 - 97
4 „ 1924	68.70	45.15	36.70	49.32 1/2	34.25	96 1/8 - 97
L'ste d. w. 1)	68.60	44.60	36.20	49.20	34.15	96 1/8
H'ste „ „ 1)	69.—	45.20	37.10	49.55	35.—	97 1/8
27 Sept. 1924	68.90	44.75	36.40	49.32 1/2	34.90	96 7/8 - 97 3/8
20 „ 1924	69.20	44.10	35.80	49.15	34.37 1/2	97 1/2 - 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Cable Parijs (in cts. p. fr.)	Cable Berlijn (in cts per billion Mark)	Cable Amsterdam (in cts. p. gld.)
4 Oct. 1924	4,4612	5,27	23 7/8	38,77
Laagste d. week	4,4537	5,24	23 7/8	38,57
Hoogste " "	4,4662	5,31	23 7/8	38,77
27 Sept. 1924	4,4650	5,26	23 7/8	38,61
20 " 1924	4,4662	5,32	23 7/8	38,54
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81 1/2 1)	40 3/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	20 Sept. 1924	27 Sept. 1924	29 Sept. Laagste	4 Oct. '24 Hoogste	4 Oct. 1924
Alexandrië	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 1/8	97 9/16	97 15/32
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1)	d. p. \$	43 5/16	43 11/16	43 7/8	45 1/16	45
Calcutta	Sh. p. rup.	1 5/11 1/16	1 5/8	1 5 11/16	1 6/16	1/6
Constantin.	Piast. p. £	822 1/2	822 1/2	825	840	830
Hongkong	Sh. p. \$	2 5/13 1/16	2 4 29/32	2 4 3/4	2 5 5/16	2 5 1/32
Lissabon 1)	d. per Mil.	121 3/32	1 1/4	1 1/4	1 1/2	1 7/8
Madrid	Peset. p. £	33.72 1/2	33.23	33.29	33.75	33.52 1/2
Mexico	d. per \$	26	26	25	27	26
Milaan	Lires p. £	101.77 1/2	101.80	101.70	102.—	101 7/8
Montevideo 1)	d. per \$	45 1/4	45 3/4	45 3/4	47 1/4	47
Montreal	\$ per £	4.46 3/4	4.47 1/8	4.44 7/8	4.47	4.46 3/8
Praag	Kr. p. £	149	149 3/8	148 3/4	150 1/4	148 3/4
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 1/8	5 1 3/32	5 1 3/32	6 1 3/32	6
Shanghai	Sh. p. tael	3 4 11/16	3/5	3 4 3/5	3 5 7/8	3 5 5/16
Singapore	id. p. \$	2 4 3 3/32	2 4 3 1/32	2 4 1 3/32	2 4 3 1/16	2 4 1 1/8
Valparaiso 2)	peso p. £	39.60 3/4	40.90	39.90	40.60	39.90
Yokohama	Sh. p. yen	1 9 1 3/16	1 9 1 1/16	1 9 1 1/16	1 9 1 1/8	1 9 1 1/16

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.
3) Noteering van 18 September.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
4 Oct. 1924	35 3/8	6 Oct. 1923	31 3/4
27 Sept. 1924	35	7 Oct. 1922	35 1/4
20 " 1924	34 1 3/16	20 Juli 1914	24 1 1/16

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 October 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis- (H.-bk. f 83.431.746,14		
sels, Prom., B.-bk. " 28.431.372,69		
enz. in disc. Ag.sch. " 44.554.075,53	f 156.417.194,36	
Papier o. h. Buitenl. in disconto		
Idem eigen portef. f 38.384.765,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. " —	38.384.765,—	
Beleeningen (H.-bk. f 78.944.920,14		
incl. vrsch. B.-bk. " 15.964.662,08		
in rek.-crt. Ag.sch. " 77.613.648,55		
op onderp. f 172.523.230,77		
Op Effecten f 168.599.466,34		
Op Goederen en Spec. " 3.923.764,43	172.523.230,77	
Voorschotten a. h. Rijk	14.277.172,41	
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud f 56.241.240,—		
Muntmat., Goud " 456.428.985,75		
f 512.670.225,75		
Munt, Zilver, enz. " 10.452.946,98		
Muntmat., Zilver " —		
Effecten " 523.123.172,73		
Bel. v. h. Res. fonds. f 5.654.619,37		
id. van 1/8 v. h. kapit. " 3.999.485,18	9.654.104,55	
Geb. en Meub. der Bank	5.212.500,—	
Diverse rekeningen	127.695.534,44	
f 1.047.287.674,26		
Passiva.		
Kapitaal	20.000.000,—	
Reservefonds	5.655.237,53	
Bijzondere reserve	8.235.000,—	
Bankbiljetten in omloop	981.242.820,—	
Bankassignatiën in omloop	748.669,59	
Rek.-Cour. (Het Rijk f —		
saldo's: (Anderen " 20.950.133,88	20.950.133,88	
Diverse rekeningen	10.455.813,26	
f 1.047.287.674,26		
Beschikbaar metaalsaldo	321.979.061,97	
Op de basis van 2/5 metaaldekking	121.390.737,28	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	1.609.895.309,85	

NED. BANK 6 Oct. 1924. Voornaamste posten in 000.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andero opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
6 Oct. '24	512.670	10.453	981.243	21.699	321.979	52
29 Sept. '24	529.090	11.290	971.711	23.706	340.712	54
22 " '24	531.511	11.806	948.482	23.059	348.410	56
16 " '24	531.511	11.810	967.447	32.771	342.678	54
9 " '24	531.511	11.642	977.381	39.341	339.210	53
2 " '24	531.511	11.739	999.206	45.708	333.669	52
8 Oct. '23	581.775	9.091	1.005.213	34.689	382.215	57
9 Oct. '22	581.789	8.581	990.847	27.003	386.104	58
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hier van Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen 2)
6 Oct. 1924	156.417	15.000	172.523	38.385	127.696
29 Sept. 1924	135.868	—	194.041	40.297	98.815
22 " 1924	132.721	—	182.820	45.322	85.378
16 " 1924	173.414	46.000	157.339	47.608	96.292
9 " 1924	170.252	44.000	157.657	56.358	103.022
2 " 1924	166.626	38.000	183.887	58.296	108.120
8 Oct. 1923	158.767	19.000	133.641	49.989	122.066
9 Oct. 1922	215.093	62.400	111.905	71.560	37.084
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	29 Sept. 1924	6 October 1924
Saldo bij Nederl. Bank.	—	—
Saldo bij betaalmeesters.	f 4.054.144,99	f 5.586.800,99
Voorschot op ult. Aug. 1924 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	" 81.795.629,60	" 81.795.629,60
Voorsch. aan de koloniën	" 44.157.678,39	" 45.062.608,14
Voorsch. a. h. buitenland	" 215.748.794,54	" 214.982.063,59
Uitbetal. aan rek.houders v. d. postch.- en girod.	" 123.863.983,29	" 124.113.804,03
Daggeleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	" 15.000.000,—	" —
Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank Schatkistbilj. in omloop 1)	f 13.431.064,34	f 14.898.192,30
Schatkistprom. in omloop	" 206.138.000,—	" 213.312.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	" 148.100.000,—	" 144.170.000,—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas).....	" —	" 15.000.000,—
Door den Postch.- en Girodienst in 's Rijks Schatkist gestort deel v. h. tegoed van den dienst.	" 26.960.017,—	" 26.585.699,—
1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.	" 106.558.196,53	" 106.558.196,53

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	27 Sept. 1924	4 October 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 28.957.000,—	f 30.957.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	" 96.625.000,—	" 96.625.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	" —	" —
Tegoed van N.-I. bij De Javasche Bank.....	" 9.000.000,—	" 10.000.000,— 1
Muntbiljetten in omloop.	" 43.800.000,—	" 43.500.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds....	" 5.865.000,—	" 5.865.000,—
Totaal	f 166.247.000,—	f 166.847.000,—

1) Ten onrechte zijn in de mededeelingen betreffende den stand op 20 en 27 September jl. als debetsaldi bij de Javasche Bank vermeld de bedragen van resp. f 14.500.000,— en f 9.000.000,—, terwijl deze inderdaad creditsaldi waren.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andero opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
30 Aug. 1924...	1.159	1.649	755	1.053	427
23 " 1924...	1.169	1.502	643	1.062	406
16 " 1924..	1.169	1.521	639	1.075	380
1 Sept. 1923...	1.195	1.791	1.001	1.179	594
25 Juli 1914...	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 6 October 1924.

Ook gedurende de achter ons liggende week hebben de internationale fondsenmarkten slechts geringe levendigheid aan den dag gelegd. Ditmaal was zelfs de beurs te Berlijn kalm gestemd, omdat de vrees, te voorschijn geroepen door de heftige daling van staatsobligaties, nog nawerkte en het geringe herstel niet voldoende was, om het optimisme, noch voor obligaties, noch voor aandelen te doen herleven. Bovendien werd de markt sterk in beslag genomen door bespiegelingen omtrent de aanstaande leening. Het zag er naar uit, dat de besprekingen goeden voortgang maakten, doch het uitblijven van definitieve resultaten, de meening vooral, dat Groot-Britannië slechts in betrekkelijk geringe mate aan de emissie zou deelnemen, hebben den lust tot het ondernemen van nieuwe zaken sterk getemperd. Onder deze omstandigheden is het meer dan anders verklaarbaar, dat de jongste gebeurtenissen te Weenen geen invloed van beteekenis hebben uitgeoefend, ondanks het feit, dat deze beursplaats nog door vele banden met Berlijn is verbonden. Doch ook onder andere omstandigheden zou het te verwachten zijn geweest, dat de schokkende voorvallen in Oostenrijk slechts op zeer getempere schaal te Berlijn gevoeld zouden zijn, omdat, hetgeen te Weenen is voorgevallen, voor Berlijn reeds grootendeels „vieux jeu” is geworden. De vervolging van Castiglioni is natuurlijk iets typisch Oostenrijksch, doch de achtergrond, waartegen de débacle van de Wiener Depositenbank, de ineenstorting van zoovele gedurende het inflatietijdperk verkregen vermogens, zich heeft afgespeeld, is zuiver Duitsch. Ook in ander opzicht wordt men bij een beschouwing van de tendens aan de beurs van Weenen felkenmale aan het Duitsche voorbeeld herinnerd. Zoo zijn b.v. in de laatste weken speculaties ontstaan in verband met de hoop op een valorisatie der staatsobligaties en is er tevens een strijd ontbrand omtrent de wenschelijkheid van goudbalansen. Voor Berlijn is deze strijd grootendeels reeds gestreden en derhalve is het volkomen begrijpelijk, dat men hier het verloop van zaken met groote kalmte heeft aanschouwd.

Kalm was het ook aan de beurs van Londen. Het tekort in de staatsontvangsten over de eerste helft van het loopende boekjaar heeft geen onrust gewekt, omdat de totalen van ontvangsten en uitgaven vrijwel overeenkomen met de oorspronkelijke taxaties en men derhalve hoop heeft, dat de schatting over het geheele jaar wel zal worden bereikt. De markt voor beleggingswaarden is zeer vast gebleven. Vooral de 3½ pCt. Conversie-leening mag zich in grootte belangstelling verheugen. In verband hiermede is de aandacht gevestigd op de mogelijkheid van nieuwe conversie-pogingen van de zijde der regeering. Op 1 Februari a.s. vervallen n.l. £ 134,6 miljoen 5½ pCt. Exchequer Bonds en op 1 Mei a.s. £ 23,6 miljoen schatkistbiljetten. Deze moeten geconverteerd worden, waarvan men aanneemt, dat dit in December a.s. het geval zal zijn. Dit zal dan in obligaties op korten of op langen termijn (in het laatste geval 3½ pCt. Conversie-leening) kunnen geschieden. Die op korten termijn brengen op het oogenblik meer rente op dan de obligaties met langen looptijd. Voor converteering in laatstgenoemde soort zou derhalve van regeeringsstandpunt veel te zeggen vallen en men brengt dit in verband met de vaste houding der genoemde obligaties.

Te Parijs heeft zich een opgewekte tendens kunnen ontwikkelen, toen de voorstellen van den minister van financiën ten aanzien van de aanstaande begrooting geen wijzigingen van ingrijpenden aard bleken te omvatten. De fondsenmarkt ademde verlicht op, nadat duidelijk was geworden, dat noch op het gebied van nieuwe belastingen, noch op dat van wijziging in de oude heffingen eenig gevaar te duchten was. Wel werd kritiek uitgeoefend op de wijze, waarop de begrooting sluitende was gemaakt, vooral op de omstandigheid, dat de van Duitschland te ontvangen schadeloosstelling niet tot delging van schulden zal worden besteed, doch aan den anderen kant nam men in aanmerking, dat de tijd voor de tegenwoordige regeering wel wat kort is geweest, teneer, nu zij gedurende de periode van haar bewind voortdurend door zeer ernstige zaken in beslag is genomen. Ook werd eenige ongerustheid gewekt door de wassende ontvreedenheid van de staatsambtenaren en beampten, die een hooger loon verlangen dan de commissie van onderzoek heeft voorgesteld. Doch waar de hiervan uitgaande bedreiging nog in het verschiet ligt en het bovendien niet buitengesloten schijnt, dat het tot een compromis zal komen, heeft de beurs zich hierdoor niet al te sterk doen influencieren.

De markt te New York heeft een onveranderde houding getoond. Alleen is wellicht de ondergrond iets minder vast

geworden, nu het tegen de verkiezingen loopt en men de kansen van de candidatuur La Follette wat ernstiger gaat overwegen. Overigens hebben de berichten uit handel en industrie opwekkend genoeg geluid. De staal- en ijzernijverheid werkt op grooter capaciteit dan enkele weken geleden nog het geval was, de fabrieken van rubberbanden en van automobielen breiden hun arbeidertal uit. Wellicht staat deze bedrijvigheid reeds in eenig verband met de credieten aan Europa, welke op groote schaal zijn en nog steeds worden verleend. In ieder geval beschouwt de „haute finance” de naaste toekomst vrij optimistisch, zoodat de minder geanimeerde stemming van de fondsenmarkt vermoedelijk in hoofdzaak aan de invloeden uit de wereld der politiek toegeschreven dient te worden.

Ten onzent heeft de markt als geheel een zeer opgewekt verloop gehad, hoewel er toch enkele afdelingen waren, welke of geheel werden verwaarloosd, of onderhevig waren aan zoodanig aanbod, dat koersverliezen niet konden uitblijven. De *beleggingsmarkt* heeft echter vrijwel buiten deze bewegingen gestaan. De stemming is hier bijna voortdurend vast geweest. Merkwaardig mag het worden genoemd, dat, waar de belangstelling voor vele groepen van aandelen toch sterk is gegroeid, van aanbod in beleggingspapieren in eenigszins omvangrijken vorm geen sprake is geweest. Integendeel schijnen er nog groote bedragen liquide middelen te zijn, welke bij voorkeur in vaste rente dragende stukken worden belegd. Vele van deze transacties komen niet eens op de fondsenmarkt tot uitdrukking, omdat er vaak groote posten Nederlandsch-Indische en andere obligaties buiten de markt om worden afgesloten. Wat de op de beurs verhandelde Nederlandsche Staatsobligaties, gemeentelijke en provinciale leeningen betreft, af en toe kwam hier wel een geringe reactie naar voren, doch grooten omvang hebben de nadeelige koersverschillen in deze gevallen niet aangenomen.

	29 Sept.	3 Oct.	6 Oct.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	100¼	100 ¹¹ / ₁₆	100 ² / ₁₆	+ ⁵ / ₁₆
5 % „ „ 1918	90	90 ¹ / ₁₆	90 ² / ₈	+ ¹ / ₈
4½ % „ „ 1916	90 ³ / ₈	90 ³ / ₈	90 ³ / ₈	+ ¹ / ₈
4 % „ „ 1916	81 ⁷ / ₈	81 ¹⁵ / ₁₆	81 ¹¹ / ₁₆	— ² / ₁₆
3½ % „ „	75¼	74¾	74¾	— ½
3 % „ „	66 ³ / ₈	65	65	— 1 ³ / ₈
2½ % Cert. N. W. S.	53	52	52½	— ½
7 % Oost-Indië 1921	101 ¹⁵ / ₁₆	101 ³¹ / ₃₂	102	+ ¹ / ₁₆
6 % „ „ 1919	98 ³ / ₁₆	98¾	98 ⁷ / ₈	+ ⁹ / ₁₆
5 % „ „ 1915	93¼	93¾	93¾	+ ½
5 % Rusland 1906	3 ³ / ₈	4	4½	+ 1 ¹ / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5¾	5 ⁵ / ₁₆	5 ⁵ / ₈	— ¹ / ₈
4 % Japan 1899	59¾	58¾	—	— 1¼
5 % Brazilië 1895	50¾	50 ⁷ / ₈	49 ⁵ / ₈	— ⁷ / ₈
8 % San Paulo 1921	93 ⁷ / ₈	93 ¹ / ₁₆	92 ⁷ / ₈	— 1
6 % Amsterdam 1920	100¾	—	—	—
7 % Rotterdam 1920	102¾	102 ⁷ / ₈	102¾	+ ¼

Zoals gezegd, was de aandelenmarkt eenigszins verdeeld. Tot de zeer opgewekte groepen, waarin naast groote omzetten aanzienlijke voordeelige koersverschillen te constateeren zijn geweest, behooren in de eerste plaats rubberen thee-aandelen. Wat *rubber-aandelen* betreft, hebben de snel verminderende voorraden, zoowel te New York als te Londen, er toe medegewerkt een optimistische stemming ten aanzien van de naaste toekomst in het leven te roepen. Ook de statistische opgaven betreffende het gebruik van rubber hebben tot deze opvatting bijgedragen, hoewel men zich er aan den anderen kant toch wel van bewust is, dat deze opgaven nogal ruimte voor variatie, in de één of de andere richting, laten. Tegen het slot der berichtperiode viel er echter eenige vermoeidheid te constateeren, waardoor, te zamen met winstnemingen, het algemeen peil iets onder de hoogst bereikte koersen werd gebracht. Opvallend was het hier overigens, dat de minder courante soorten sterker op den voorgrond traden dan de gewoonlijk ruim verhandelde aandelen.

Voor *thee-aandelen* hebben de vóór-verkopen uit oogst 1925, 1926 en zelfs uit oogst 1927 er toe bijgedragen het koerspeil op te drijven. Ook hier echter is de stemming tegen het slot der berichtweek iets loomer geworden.

De *Tabaksmarkt* was veel kalmer en de koersverschillen hebben hier niet den omvang aangenomen, als bij de aandelen van de overige productiemarkten. Over het algemeen bleef de tendens hier opgewekt.

Suiker-aandelen waren zeer stil en bijna zonder belangstelling. De iets zwakker houding van de Cuba-noteeringen heeft hier eenigen invloed ten ongunste uitgeoefend.

Bepaald ongeanimeerd zijn *petroleum-aandelen* geweest. In aandelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij schijnt een groote verkooporder boven de markt te zweven, waar-

van iederen dag een gedeelte wordt gerealiseerd. Dit houdt uit den aard der zaak een rizing tegen, afgezien nog van het feit, dat het prijsverloop voor het product niet al te opwekkend wordt geacht. In aansluiting aan deze stemming voor het hoofdfonds, waren ook Geconsolideerde zoo goed als verlaten.

Naast deze stillere afdelingen bevonden zich echter nog enkele, welke gewoonlijk niet zoo sterk op den voorgrond treden, doch waaraan thans wel aandacht werd besteed. De *mijn-afdeeling* trok de belangstelling door ruime omzetten bij stijgende koersen voor enkele soorten, als Siloengkang, Salida, Algemeene Exploratie en, tegen het slot, ook weder aandeelen Redjang Lebong. Bovendien concentreerde de aandacht zich meer op *binnenlandsche industrieele aandeelen*, waarvan verschillende soorten zelfs zeer sterk konden monteeren. Vooraan stonden hier aandeelen Philips Gloeilampenfabrieken, waaromtrent verluiddam, dat de directie der maatschappij internationale overeenkomsten zou afsluiten. Voorts waren aandeelen Hollandsche Kunstzijde, Nederlandsche Kunstzijde, enz. gevraagd.

	29 Sept.	3 Oct.	6 Oct.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	133½	132½	132½	- 1¼
Incasso Bank	100	—	—	—
Koloniale Bank	182½	177 7/16	175 5/8	- 6½
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	129 7/8	128 3/4	128 1/8	- 1¾
Rotterd. Bankvereniging	84	84	84	—
Van Berkel's Patent	68¾	69	71½	+ 2¾
Gouda Kaarsen	15¾	15¾	15¾	- ¼
Holl. Draad- en Kabelfabriek	50	49¾	50	—
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	71 5/8	69 1/2	71 1/8	- 5/8
" " pr. aand.	70¾	70¾	71	+ ¼
Leerdam Glasfabrieken	29¾	27¾	28	- 1¼
Philips' Gloeilampenfabriek	347	357	391	+ 44
Vereenigde Blikfabrieken	94¾	—	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	45¾	—	—	—
Compania Mercantil Argent.	28	27 1/4	26¾	- 1¾
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	170¾	166¾	166¾	- 4¼
Handelsverg. Amsterdam	441 5/8	437 5/8	436	- 5 1/8
Handelsverg. Reiss & Co.	35	36¾	35	—
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	194	195	—	+ 1
Linde Teves & Stokvis	90	93¾	94	+ 4
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	209¾	212¾	220	+ 10¾
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	161 3/8	159¾	157 5/8	- 3¾
Kon. Petroleum-Mij	323¾	318¾	317 1/2	- 5¾
Phoenix Oil	96¾	97 1/8	97	+ ¼
Amsterdam-Rubber-Mij	155 1/2	159¾	160	+ 4¾
Kendeng Lemboe	181¾	187	185	+ 3¾
Oost-Java-Rubber-Mij.	247¾	246¾	241	- 6 1/4
Deli-Batavia Tabak Mij.	340	324	325 5/8	- 14 1/2
Deli-Maatschappij	390	371 3/4	371	- 19 1/2
Senembah-Maatschappij	349 1/2	346	349 5/8	- 1/8

1) ex. div.

Tegen het einde der berichtperiode hebben echter *scheepvaart-aandeelen* alle andere overschaduw door zeer levendigen handel en enkele spronggewijze koersverbeteringen. De berichten omtrent ruime graanverscheppingen bij hogere vrachten en het vooruitzicht op durende bedrijvigheid tijdens de komende maanden heeft kooplust te voorschijn geroepen, welke zich voornamelijk richtte op de aandeelen der z.g. „wilde vaart”, doch waarbij ook de overige soorten niet uit het oog werden verloren. Slechts een zeer geringe reactie, gevolg van enkele winstnemingen, en dan nog in vergelijking met de hoogst bereikte koersen, trad hier op den laatsten dag der berichtperiode in.

	29 Sept.	3 Oct.	6 Oct.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	88¾	90¾	92	+ 3¾
" " „gem.eig.	72 5/8	73¾	74 5/8	+ 2¼
Hollandsche Stoomboot-Mij.	28 3/8	28¾	29 1/4	+ 1 1/8
Java-China-Japan-Lijn	104¾	106¾	111	+ 6¾
Kon. Hollandsche Lloyd	6	—	6	—
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	80	82¾	85	+ 5
Konink. Paketvaart-Mij.	136 1/2	140 1/2	146	+ 9 1/2
Maatschappij Zeevaart	89	92	98	+ 9
Nederl. Scheepvaart-Unie	126¾	129	132¾	+ 6
Nievelt Goudriaan	103 7/8	110¾	115 3/8	+ 11 1/2
Rotterdamsche Lloyd	129¾	128 5/8	132 1/2	+ 3 1/4
Stoomv.-Mij. „Nederland”	154¾	155¾	158 3/8	+ 3 7/8
" " „Noordzee”	27¾	31	34 1/2	+ 7

De *Amerikaansche markt* was stil en bijna onbewogen.

	29 Sept.	3 Oct.	6 Oct.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	76	76 11/16	76 19/32	+ 19/32
Anaconda Copper	78 1/16	75	76	- 2 1/16
Studebaker Corp.	108¾	107¾	108 3/4	- 5

	29 Sept.	3 Oct.	6 Oct.	Rijzing of daling
Un. States Steel Corp.	113 3/8	114	112 1/4	- 1 1/8
Atchison Topeka	109 1/8	110 7/8	110 1/8	+ 1
Erie	28¾	28¾	27 1/2	- ¾
Southern Pacific	100 1/2	100	98 3/4	- 1 1/2
Union Pacific	148	147 1/2	146 1/16	- 1 15/16
Int. Merc. Marine orig. gew.	10 11/16	10 9/16	10 5/8	- 1/16
" " " pref.	41 13/16	41 13/16	40 3/16	- 1 5/8

De *geldmarkt* bleef onveranderd; prolongatie noteerde doorgaans ongeveer 3¼ pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

7 October 1924.

De tarwemarkt houdt de gemoederen meer bezig in den laatsten tijd dan in lang het geval is geweest. Na de eendeloze klachten gedurende het vorige seizoen uit Noord-Amerika, dat de prijzen zoo laag waren, dat de boeren hun bedrijf slechts met verlies konden uitoefenen, waardoor er in de Vereenigde Staten telkens sprake was van Regeeringsmaatregelen, die ten doel hadden, den prijs hooger te krijgen, komt er vrij spoedig een toestand, waardoor men algemeen begint te praten over een wereldtekort en nu zijn het de importlanden, die nagaan, wat er toch tegen te doen is om verdere stijging der prijzen tegen te gaan. De reden van de plotselinge verandering is — wij wezen er reeds herhaaldelijk op — in hoofdzaak het samentreffen van slechte oogsten in Canada, Rusland en Europa. Grootere importbehoefte in Europa en kleinere beschikbare hoeveelheden in de exportlanden; de betekenis dezer feiten is algemeen doorgedrongen en veroorzaakte wederom en in nog sterker mate dan een week tevoren, vaste markten met grooten omzet. Grootere verscheppingen konden den kooplust niet temperen, daar vrij algemeen wordt aangenomen, dat deze hoeveelheden noodig zijn. Intusschen is de behoefte voor spoedige levering, behoudens van enkele speciale kwaliteiten, nergens meer bijzonder groot. De meeste fabrikanen en ook hun afnemers van meel hebben zich van tamelijk ruime voorraden voorzien, maar waar zij in nog verdere verhooging van prijzen gelooven, zijn zij er op bedacht, die voorraden op peil te houden.

Eenigszins verrast door de groote Europeesche vraag gingen ook in Chicago, waar de markt aanvankelijk eenige weifeling toonde, de prijzen spronggewijze omhoog. Chicago werd voorafgegaan door Winnipeg, waar vooral de Octobertermijn scherp steeg. De aanvoeren van den nieuwen oogst in Canada zijn teleurstellend niet alleen van tarwe, maar ook van andere graansoorten en dit heeft degenen, die nog October te Winnipeg moesten dekken, leelijk in het nauw gedreven. Ook wordt men nu meer en meer geneigd in een kleinere opbrengst van den Canadeeschen tarwe-oogst te gelooven, kleiner nog dan de Regeeringsschatting, die aanvankelijk vrij algemeen als te pessimistisch werd aangenomen.

Van Europa zijn de berichten niet verbeterd. Een particuliere raming van den Franschen oogst, volgens welke hij nog grooter zou zijn dan een jaar geleden, kan als ongemotiveerd ter zijde gelegd worden. Ook Oost-Europa en Rusland zenden nog geen betere berichten. Alleen het Zuidelijk Halfrond stelt niet te leur. Australië en Indië beloven grooter uitvoer dan verleden jaar, maar van nog grooter belang is, hoe groot de oogst in Argentinië zal worden. Ofschoon er in den laatsten tijd af en toe regen gevallen is, is men toch van meening, dat het te droog geweest is en ondanks den grooten uitzaai zal men o. i. tevreeden mogen zijn als de opbrengst die van verleden jaar evenaart. Daarvoor is het bovendien noodzakelijk, dat er zich van nu tot den oogsttijd geen ongunstige omstandigheden meer voordoen.

Bij de groote zaken, die plaats vonden in de Londensche markt, werden vrijwel alle soorten tarwe verhandeld, met uitzondering natuurlijk van Russische en Roemeensche, welke landen niet aan de markt zijn. Verscheidene ladingen Platatarwe voor Januari/Februari-aflading werden verhandeld, evenals een groot aantal ladingen Australische tarwe van den nieuwen oogst. Ook kwamen veel zaken tot stand in Kansastarwe en andere soorten der Vereenigde Staten; in verhouding werd er minder Canadeesche tarwe verkocht in verband met den zeer hoogen prijs, die voor deze soort gevraagd wordt. Niettegenstaande de nog zeer groote tarweaanvoeren in de Vereenigde Staten, wordt het cijfer der zichtbare voorraden niet hooger opgegeven, wat in hoofdzaak het gevolg van den grooten export is.

Rogge was wederom buitengewoon vast. Op enkele dagen werden in de Duitsche en Nederlandsche markten

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Oct.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.
4 Oct. '24	148 1/8	112	57 1/2	15,80 2)	11,05 2)	22,80 2)
27 Spt. '24	138 1/2	110 3/4	52 7/8	15,10	10,65	22,55
4 Oct. '23	107 3/4	75 1/4	43 1/4	11,55 2)	9,25 2)	23,80 2)
4 Oct. '22	106 1/8	60 7/8	38 3/4	11,75	8,35	20,10
4 Oct. '21	108 1/2 1)	49 1/4	36	14,15 2)	7,40 2)	15,90 2)
20 Juli '14	82	56 1/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

1) Per October. 2) Per November.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	6 Oct. 1924	29 Sept. 1924	8 Oct. 1923
Tarwe*	16,75	16,—	12,50
Rogge (No. 2 Western) ..	16,—	14,90	9,25
Mais (La Plata)	244,—	234,—	187,—
Gerst (48 lb. malting) ...	287,—	293,—	180,—
Haver (38 lb. white clipp.)	14,10 4)	13,25 4)	10,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 1	15,60	15,10	12,15
Lijnzaad (La Plata) ... 3	495,—	483,—	456,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. *No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Sept./4 Oct. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	28 Sept./4 Oct. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	44.780	843.385	595.713	147	20.765	31.086	864.150	626.799
Rogge	9.380	344.380	329.372	—	3.775	485	348.155	329.857
Boekweit	1.257	15.146	16.497	—	—	—	15.146	16.497
Mais	14.698	577.262	471.553	1.130	91.815	55.581	669.077	527.134
Gerst	2.470	220.523	188.325	600	30.060	11.056	251.183	199.381
Haver	13.969	138.899	57.800	400	1.061	533	139.960	58.333
Lijnzaad	1.642	181.369	108.842	500	55.269	49.856	236.638	158.698
Lijnkoek	2.170	157.042	157.849	—	700	—	157.742	157.849
Tarwemeel	5.381	175.266	81.108	690	19.829	4.509	195.095	85.617
Andere meelsoorten	228	5.727	1.444	—	—	—	5.727	1.444

nog' groote zaken gedaan in Amerikaansche rogge, maar toen de prijzen wederom verder stegen, werd weliswaar nog tamelijk veel verhandeld, maar de eerstehands prijzen waren niet te maken. Zooals na zoo'n hausse begrijpelijk is, waren er veel winstnemers, die bereid waren, aanzienlijk onder de eerstehands prijzen aan te nemen. Toch bleef de termijnmarkt te Chicago nog stijgen, waarschijnlijk ten gevolge van dekkingsaankopen, maar bij gebrek aan exportzaken was het slot iets kalmer.

Gerst steeg aanzienlijk in prijs in Noord-Amerika, ten gevolge van dekkingen. Het niet of slechts langzaam aan de markt komen van den nieuwen Canadeeschen oogst had levendige dekkingen ten gevolge en in Winnipeg steeg de prijs op 30 Sept. van 88 tot 95 1/2, om ten slotte op 6 October op 96 7/8 te sluiten. De wereldverschepingen van gerst zijn in verhouding ruim geweest en voor zeer spoedige levering bestaat dan ook niet meer die dringende behoefte van eenigen tijd geleden.

Ook in maïs is de omzet groot geweest en de markten waren vast met stijgende prijzen. De zeer groote Argentijnsche verschepingen hebben weinig indruk op de Europeesche markt gemaakt, omdat er van druk van stoomende ladingen of partijen weinig sprake was. Men gaat voort met schattingen te lanceren van het beschikbare export-surplus in Argentinië, doch deze hebben waarschijnlijk geen andere basis dan de origineele oogstraming, waarvan de tot nog toe verscheepte hoeveelheid wordt afgetrokken. Te bezien blijft of de originele ramingen juist geweest zijn, want gezien de gebrekkige methode, die men nog in Argentinië voor het schatten van oogsten heeft, zou dit een groot toeval zijn: In ieder geval is de laatste oogst zeer groot geweest, maar na de zeer groote hoeveelheid die reeds verscheept is, vraagt men zich af, waar in het voorjaar de maïs vandaan moet komen. Verleden jaar is niet alleen Noord-Amerika als exporteur opgetreden, wat dit jaar uitgesloten lijkt, maar Roemenië en in mindere mate Zuid- en Oost-Afrika exporteerden op ruime schaal. Nu zijn de berichten van Roemenië niet gunstig; op het oogenblik is de oogst te nat en kan dus de eerste maanden niet geëxporteerd worden, waarna betrekkelijk spoedig de Donau dicht zou kunnen gaan. Mogelijk is het, dat dan in Maart op zeer groote schaal geëxporteerd zal worden, want kwantitatief schijnt de oogst bevredigend te zijn.

Haver was vooral in Noord-Amerika en Canada vast gestemd, maar de Europeesche vraag was onbevredigend, zoodat de verhoogde prijzen niet ingewilligd werden. Argentinië blijft aan de markt met flinke hoeveelheid haver, ouden zoowel als nieuwen oogst.

Lijnzaad bleef, in navolging van bijna alle artikelen, zeer vast en de prijzen liepen snel omhoog. De goede vraag zoowel voor olie als voor lijnkoeken was oorzaak, dat de Europeesche olieslagers op ruime schaal kochten. Ook de Noord-Amerikaansche markten waren vast gestemd, doordat het zaad slechts langzaam aan de markt komt. Boven-

dien acht men de schatting van den Canadeeschen oogst te hoog.

SUIKER NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./ Dec.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Oct./ Dec.	Cuba's 96 pCt. c.i.f. October	
3 Oct. '24	24	Sh. 43/6	Sh. 20/7 1/2	Sh. 22/-	\$ cts. 6,03
26 Sept. '24	24 1/8	45/-	21/-	21/-	6,03
3 Oct. '23	28 7/16	60/9	25/-	32/-	7,85
3 Oct. '22	21 1/16	55/3	19/3	17/-	5,28
4 Juli '14	11 1/32	18/-	—	—	3,26

Deze week publiceerde F. O. Licht zijne voorloopige raming van den ditjarigen Europeeschen bietsuikeroogst in vergelijking met de voorafgaande jaren met de volgende cijfers:

	1924/25 Tons	1923/24 Tons	1922/23 Tons
Duitschland	1.475.000	1.132.000	1.463.000
Tsjechoslowakije .	1.450.000	1.000.000	726.472
Oostenrijk	60.000	47.000	24.468
Hongarije	180.000	125.000	82.000
Frankrijk	750.000	490.850	492.705
België	350.000	300.121	268.928
Nederland	310.000	231.923	255.592
Denemarken	155.000	109.000	90.200
Zweden	160.000	155.000	71.790
Polen	480.000	389.995	301.890
Italië	380.000	351.102	297.280
Spanje	250.000	185.063	170.000
Rusland	390.000	360.000	220.000
andere landen ..	310.000	188.280	110.000
Totaal (Europa) ..	6.700.000	5.065.334	4.574.325

Al werd in ingewijde kringen een dergelijk hoog cijfer wel verwacht, zoo heeft deze raming toch niet nagelaten haren invloed op de groote suikermarkten, vooral voor suiker op verderen termijn, te doen gelden. Buitendien is het niet onmogelijk, dat bij de intrede van gunstig weer, waardoor het suikergehalte der bieten kan toenemen, deze raming nog te laag zal blijken te zijn.

In Amerika opende de markt deze week op nagenoeg dezelfde noteeringen als bij het slot der voorafgaande week, doch sloten op de termijnmarkt de latere maanden tusschen 18 en 10 punten lager, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt:

	Spot	C. Dec.	Jan.	Mrt.	Mei
Slot voorafgaande week	6.03	4.08	3.64	3.33	3.42
Opening verslag	6.03	4.10	3.68	3.32	3.42
Slot	6.03	3.95	3.50	3.21	3.30

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen 47.000 tons, de versmeltingen 52.000 tons (tegen 48.000 tons in 1923) en de voorraden 71.000 tons.

Voor prompte Cubasuiker bleef goede vraag bestaan en prijzen konden van 4.25 \$ c. & f. New York oploopen tot 4.37½ \$ c. De betrekkelijk kleine voorraden in de V.S. zijn een der oorzaken van deze vaste stemming voor spoedig leverbare suikers.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 27 Sept. '24	51.574	21.400	23.310
Tot. sedert 1 Dec. '23-27 Sept. '24	3.785.518	3.400.308	3.781.447
Werkende fabrieken	—	—	1
Weekexport 27 Sept. '24	69.155	54.202	45.891
Tot. sedert 1 Jan. '24-27 Sept. '24	3.512.092	3.114.765	3.456.633
Totale voorraad op 27 Sept. '24	273.426	285.549	333.411

In Engeland, waar verdere zaken van prompte of juist binnenkomende suikers met het vasteland tot stand kwamen, hebben Raffinadeurs hunne prijzen echter met sh. 1/6 verlaagd.

Op Java was de markt deze week zeer stil. Verkoopers toonden meer geneigdheid af te geven tot lagere prijzen, doch koopers hielden zich zeer gereserveerd. De Planters-vereening kon ook geen verkoopen tot stand brengen.

Het rendement van 146 fabrieken bedroeg op 15 September ruim 6 pCt. meer dan op dat tijdstip in 1923.

Hier te lande bewogen prijzen zich aanvankelijk in dalende richting, om daarna echter, wegens meerdere belangstelling op de verlaagde prijzen, weer aan te trekken, zoodat de markt Vrijdag op nagenoeg dezelfde prijzen als bij opening sloot, n.l. October f 25; December f 22½ en Mei f 22½, alles bieden, terwijl verkoopers op f ¼ hooger houden. De omzet bedroeg ongeveer 5400 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 24 September 1924.

Prijzen van Amerikaansche katoen hebben zich gedurende het laatste gedeelte der vorige week in stijgende richting bewogen, doch liepen Maandag en gisterenmorgen weer tot de prijzen van een week geleden terug. De markt, zoowel in New-York als Liverpool, toonde weinig activiteit totdat Dinsdag 4 uur het Bureau Report gepubliceerd werd, dat een conditie aangaf van 55,4 pCt. Amerika steeg direct 100 punten en Liverpool sloot 62 punten hooger, New-York futures sloot tenslotte van 185 tot 171 punten hooger, terwijl October Liverpool vanmorgen 42 punten hooger opende. Zooals wij reeds vroeger schreven, zijn deze veelvuldige Reports niet zeer geschikt om de vastheid der katoenmarkt te bevorderen. Prijzen van Egyptische katoen zijn in sympathie met Amerikaansche vaster geworden en deze week belangrijk gestegen. Verkoopen zijn slechts gering.

In Amerikaansche garens zijn gedurende de laatste dagen der vorige week flinke zaken gedaan. Deze vraag duurde tot Maandag, toen men in afwachting van het Bureau Bericht een afwachting houding aannam in de hoop op lagere prijzen. In grovere en medium nummers, zoowel ring als mulegarens, gaat weinig om. De kortere werktijd heeft de positie van spinners versterkt, zoodat men met verkoopen geen haast heeft, daar de productie steeds vlot verkocht wordt en er van voorraden geen sprake is. Getwijnde garens worden weinig gevraagd; in Egyptische garens wordt voornamelijk voor het binnenland wat gedaan, terwijl deze ook voor Indië tegen lage prijzen gevraagd worden. In twofolds wordt een matige vraag zoowel voor het binnenland als voor export gerapporteerd, doch transacties van eenige beteekenis worden niet afgesloten.

De meeste overzeesche markten hebben op het oogenblik gebrek aan manufacturen, hoewel slechts weinig overzeesche koopers tengevolge van de onzekerheid wat den loop van katoenprijzen betreft, genoeg vertrouwen hebben, om op groote schaal bij te koopen. Het is voor fabrikanten in Lancashire niet moeilijk hun looms bezet te houden, doch vlugge levering is een eerste vereischte. Er bestaat een goede vraag, doch biedingen zijn over het algemeen te laag. Daartegenover schijnt er een flinke onderstroom te bestaan, die, zooals wij reeds schreven, looms bezet houdt, zoodat de positie gezond genoemd kan worden, terwijl de toon van de markt optimistisch is.

Manchester, d.d. 1 October 1924.

De Amerikaansche katoenmarkt is gedurende de afgelopen week grotendeels onder den invloed van professional operators geweest, waardoor prijzen de hoogte in gingen.

Er hadden groote fluctuaties plaats en October futures waren gisteren 181 punten hooger dan den vorigen Dinsdag. Deze groote verschillen hebben een gevoel van wantrouwen veroorzaakt en werken er niet toe mede de markt te stabiliseeren. De ontvangsten in de havens en ook de export naar Groot-Brittannië en het Continent zijn iets boven die van verleden jaar, terwijl de omzet in Peruvian en East-Indian styles het grootst was. Egyptische katoen is weinig veranderd en er gaat niet veel om. De oogstschattingen van het Gouvernement zijn iets beneden 6 miljoen cantars, terwijl particuliere oogstschattingen van 7 tot 7½ miljoen cantars variëren.

Amerikaansche garens waren gedurende het laatste gedeelte van de vorige week goed gevraagd en er ging vrij veel om. De stijging van het ruwe materiaal hield gisteren koopen tegen totdat een daling in futures van ongeveer veertig punten tegen sluitingstijd koopers in staat stelde verschillende orders, die in de morgenuren geweigerd waren, alsnog te boeken. Naar alle soorten bestond belangstelling; prijzen voor enkele garens zijn ongeveer ¼ d. per lb. hooger, terwijl getwijnde garens weinig gevraagd worden en noteeringen hiervan grotendeels onveranderd zijn. Ook in Egyptische garens wordt wat gedaan, evenals in getwijnde garens, zoowel voor het binnenland als voor het Continent.

Doekprijzen zijn deze week gestegen in sympathie met de hausse van het ruwe materiaal en den voortdurenden korteren werktijd van de zijde der spinners. Wel zijn er zaken gedaan, doch daartegenover heeft de plotselinge stijging velen verrast en deze was in vele gevallen een beletsel voor verdere zaken. De markt is rustig maar hoopvol. Voor vlugge levering is men wel bereid goede prijzen te betalen, doch met het oog op den loop van katoenprijzen houden koopers zich voor latere levering nog afzijdig, zoodat slechts kleine hoeveelheden geboekt worden, die echter voldoende zijn om de looms bezet te houden. Er zijn enkele flinke posten geboekt en naar alle soorten bestaat een goede belangstelling, die zoowel van het binnenland als de overzeesche markten steeds grooter wordt. Het is deze onderstroom van kleine orders, die de markt gezond houdt.

24 Spt. 1 Oct. Oost. koersen. 23 Spt. 30 Spt.
 * Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/5 1/5
 F.G.F. Sakellaridis 25,35 25,00 T.T. op Hongkong 2/4 2/4
 G.F. No. 1 Oomra 9,70 10,30 T.T. op Shanghai 3/4 3/4

Noteering voor Loco-Katoen.

(Midling Uplands.)

	3 Oct. 1924	26 Sept. 1924	19 Sept. 1924	3 Oct. 1923	3 Oct. 1922
New York voor					
Midling ...	26,15 c	26,10 c	22,90 c	29,10 c	20,80
New Orleans					
voor Midling	25,— c	24,80 c	21,75 c	28,50 c	20,—
Liverpool voor					
Midling ...	15,23 d	14,09 d	13,54 d	16,63 d*	12,51*

* Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 26 Sept. '24	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	1172	1171	938
" Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	266	242	208
" "t Vasteland etc.	453	451	323
" " Japan	32	36	51

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	26 Sept. '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	506	487	672
Binnenland	532	574	734
New York	47	13	65
New Orleans	100	69	100
Liverpool	110	66	276

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)
 Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
4 Oct. 1924 ...	99.000	1.387.000	305.000	2.597.000
4 Oct. 1923 ...	94.000	1.141.000	214.000	2.611.000

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
4 Oct. 1924	286.000	33.375	1.735.000	38.000	6 ⁵ / ₃₂
27 Sept. 1924	320.000	33.775	1.777.000	38.000	5 ¹¹ / ₁₆
20 " 1924	339.000	1)	1.697.000	38.500	1)
4 Oct. 1923	629.000	20.550	890.000	24.000	5 ¹ / ₂

1) Feestdag.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 October 1924 in duizenden balen.

	1924	1923	1922	1921	1920
Voorraad in Europa...	1.342	1.532	2.329	1.748	2.143
Stoomend { Brazilië ..	860	928	665	785	812
n. Europa { Oost-Indië.	53	21	13	31	—
	2.255	2.481	3.007	2.564	2.955
Voorraad Ver. Staten	739	926	861	1.341	2.010
Stoomend } naar Brazilië ..	598	757	321	497	630
Ver. Staten }					
	3.592	4.164	4.189	4.402	5.595
Voorraad in Rio	333	693	1.774	1.611	400
" " Santos ..	1.782	937	2.511	2.944	1.963
" " Bahia ..	20	26	7	34	24
Totaal	5.727	5.820	8.481	8.991	7.982
Op 1 September	5.287	5.852	8.801	9.063	7.526
Op 1 Juli	5.071	5.340	8.639	8.700	6.750

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 30 Augustus 1924	83.277
Sedert aangevoerd	17.874
	101.151
Sedert afgeleverd	35.809
Voorraad heden (Entrepôt en Consumtie)	65.342
Waarvan in de eerste hand	30.037

Amsterdam, 30 September 1924.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan-daard	Koper Electro-lytisch	Tin	Lood	Zink
6 Oct. 1924..	62.2/6	66.5/-	242.2/6	33.17/6	33.-/-
29 Sept. 1924..	62.5/-	66.3/9	236.17/6	33.-/-	32.12/6
22 " 1924..	62.2/6	66.10/-	227.17/6	33.-/-	33.12/6
15 " 1924..	62.17/6	67.10/-	240.17/6	33.5/-	35.7/6
8 Oct. 1923..	61.12/6	65.10/-	205.12/6	26.10/-	32.15/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen /R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter-dam	Bristol kanaal	Rotter-dam	Engel-land
29 S.-4 Oct. 1924	—	12/-	16 ^s	4/-	26/4	26/4
22-27 Sept. 1924	—	11/7	15 ³ / ₄	3/9	25/-	25/-
1-6 Oct. 1923	—	14/10 ^s	2.15 ¹	—	22.8	22/8
2-7 Oct. 1922	—	—	11 ^s	3/-	24/-	24/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₂	1/11 ¹ / ₂	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter-dam	Gothen-burg
29 S.-4 Oct. '24	5/5	10/3	11/7	13/3	3/9	—
22-27 Sept. '24	4/6	9/10 ¹ / ₂	11/-	13/4 ¹ / ₂	3/11	—
1-6 Oct. '23	6/5	9/3	9/3	13/6	5/-	6/6
2-7 Oct. '22	7/3	12/3 ¹ / ₂	13/10	15/8	5/6	7/4 ¹ / ₂
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo-stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
29 Sept.-4 Oct. 1924..	26/9	32/6	34/4 ¹ / ₂	33/6
22-27 September 1924..	26/-	30/-	34/4 ¹ / ₂	32/-
1-6 October 1923..	25/-	32/6	35/-	30/-
2 7 October 1922..	20 6	24/-	30/-	31/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

RIJNVAART.

Week van 28 September t/m. 4 October 1924.

De aanvoeren van zeezijde waren levendig, terwijl de beschikbare scheepsruimte voortdurend schaarsch bleef.

De ertsvrachten naar de Ruhrhavens bedroegen f 1,15 met 1/4 lostijd, f 1,25 met 1/2 lostijd.

De daghuur voor leege schepen om in de Ruhrhavens kolen te laden bedroeg gemiddeld 4 1/2 ct. en voor graanpartijen naar den Bovenrijn gemiddeld 5 ct. per ton.

De waterstand bleef gunstig.

Het sleeploon varieerde tusschen het 60 en 70 cts. tarief.

INKLINGEN.

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	Juni 1924		Juni 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	50	36.334	35	23.993
Groot-Brittannië	380	297.029	361	255.777
Duitschland	98	125.609	68	95.794
Noorwegen	53	111.427	22	38.680
Zweden	54	55.162	35	25.619
Denemarken ...	1	268	1	180
Rusl.-Oostz.hav.	15	18.441	7	10.113
Finland	12	11.148	13	11.723
België	24	28.576	20	38.001
Frankrijk	46	46.205	32	19.198
Spanje	30	54.508	4	8.789
Portugal	4	1.428	4	1.556
Italië	9	14.094	3	5.806
Oostenrijk-Hong. Griekenland..	3	2.364	—	—
Levant	—	—	1	1.741
Rusland-Zw. Zee	13	35.560	3	4.933
Roemenië, Bulg.	6	11.707	3	4.102
And. Midd. Zeeh.	26	51.313	10	12.524
Over. Wk. Afrika	4	7.646	5	8.264
Oostkust Afrika	3	13.524	1	4.507
Zuid-Afrika	5	22.281	6	22.588
Voor-Indië	7	27.663	9	35.163
Achter-Indië ...	—	—	1	4.271
Ned. Oost-Indië.	6	26.066	5	19.565
And. Aziat. hav.	10	42.860	12	53.346
Australië	3	12.753	—	—
Vereen. Staten..	43	183.163	31	146.013
Canada	8	27.926	3	8.694
Midden-Amerika	5	16.445	6	18.855
Ned. West-Indië- Ned. Antillen.	—	—	1	3.413
Brazilië	3	9.751	1	3.551
Argent., Urug...	16	58.322	11	45.686
Chili	3	10.280	6	19.982
South Georgië..	2	6.512	5	15.850
Spitsbergen	—	—	1	2.156
Totaal	942	1.366.365	726	970.433
Periode 1 Jan.— 30 Juni 1)	5.430	7.847.535	4.279	5.979.734
Nationaliteit				
Nederlandsche ..	238	397.730	222	304.325
Britsche	281	359.019	254	299.373
Duitsche	190	211.180	117	175.869
Noorsche	52	77.089	42	52.930
Belgische	5	6.169	6	7.056
Fransche	44	57.901	19	14.872
Zweedsche	44	50.075	28	14.925
Deensche	8	13.982	8	7.497
Vereen. Staten..	17	59.346	11	41.256
Andere	63	133.874	19	52.330
Totaal	942	1.366.365	726	970.433

1) 1913, 5.662 schepen met 6.800.551 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)